

4/2024

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

Snälla hjältar-vinnarna • SFV:s sommaruni • Klimakteriecirkeln • Rörelse i skolan

Nr 4

December 2024
Volym 40, 10:e årgången

ADRESSFÖRÄNDRING

www.sfv.fi/adressandring

UTGIVARE

Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
svf@svf.fi

REDAKTION

SFV, Annegatan 12, 4:e vån.
00120 Helsingfors,
redaktion@svf.fi
Vi finns på Facebook, TikTok,
YouTube, Instagram och LinkedIn.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Johan Aura
johan.aura@svf.fi
040 355 9935

**REDAKTIONSSEKRETERARE
OCH REDAKTÖR**

Christine Skogman
christine.skogman@svf.fi

REDAKTÖR

Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@svf.fi

LAYOUT

Pia Pettersson

OMSLAGSBILD

Vinnarna i tävlingen Snälla hjältar
Foto: Frida Lönnroos

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Bildning är förnyelse
- 6 Kort
- 8 Kalender
- 9 Ordförande: Motiv
- 10 SFV:s stipendier
- 12 Hetare än någonsin – SFV och Folkhälsan lanserar studiecirkelmateriel om klimakteriet
- 14 Snälla hjältar-tävlingen avgjord – Skaparglädje och empati har flödat i skolorna
- 17 Kulturkolumn: Alla åldrar bor inom oss
- 18 Nu skapas ett nytt sommaruniversitet för alla
- 24 Ny rapport betonar synens roll för lärandet
- 28 Träffa oss på Educa!
- 29 Fokusera på det goda – nycklar till mod och motivation
- 30 Play in a Day – från idé till föreställning på 24 timmar
- 34 Unga vuxna fick sina röster hörda om näthat
- 36 Skolledare ska få mer egentid och energi med hjälp av coachar
- 39 Bildningskolumn: Tillitens konst – att släppa taget i föräldraskapet
- 40 Hur kan man stöda välbefinnandet på arbetsplatsen?
- 44 Katarinaskolans utomhusundervisning inspirerar
- 47 Redan i treårsåldern väljer barnen en aktiv eller passiv livsstil
- 48 Rörelseglädje som medicin – dansen lyfter unga ur oro och ensamhet
- 51 Kåseri: Om hur jag blev lucia till slut
- 52 Skrivtävlingarnas vinnare belönades på Helsingfors bokmessa
- 54 Föreningsfrågan
- 55 SFV fakta
- 56 Boklådan
- 61 Frågesport: Kan du Svenskfinland?
- 62 Kryss / sudoku / anagramjakten

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

”

Redan i flera år har skolorna i Raseborg haft välmående som ett fokusområde, och vi har förstått att barnen behöver rörelse för att må bra. Därför satsar vi på att vara utomhus så mycket som möjligt.

Rektor Tove von Schantz, Katarinaskolan, sidan 45

18

Hangö sommaruni väcker nostalgiska vibbar hos många människor. Vid årsskiftet föds ett nytt sommaruniversitet under SFV:s ledning. Med en bredare geografisk spridning och nya målgrupper vill SFV skapa en plats där kunskap och trygghet står i fokus. Kanslichefen Johan Aura och sektorsansvariga Anna-Karin Öhman berättar om bakgrunden och visionerna.

► *Sidan 10*

30

Ungdomsfestivalen Kulturkarnevalen fick idén att pröva något helt nytt i teaterväg. Konceptet Play in a Day, där amatörer samarbetar med teaterproffs, går ut på att under ett dygn skapa och sätta upp en pjäs som direkt spelas inför publik. Idén fick läggas på is under pandemin men i september 2024, på Svenska Teatern i Helsingfors, var det äntligen dags.

► *Sidan 30*

44

Katarinaskolan i Karis satsar på friluftsdagar med idrott, vandring och matlagning under bar himmel. Ämnen som modersmål, matematik och biologi vävs nästan obemärkt in i utomhusundervisningen, där tonvikten ligger på samarbete och gruppdynamik.

► *Sidan 44*

Frågor om
SFV:s studiecentral
och sektorn Fri bildning

ANNA-KARIN ÖHMAN
SEKTORSANSVARIG, FRI BILDNING
OCH SFV:S STUDIECENTRAL
anna-karin.ohman@svf.fi
050 342 1890

Frågor om
donationer till SFV
och SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@svf.fi
040 355 9935

Frågor om
Studiecentralens
kurser och pedagogiska
verksamhet.

TOVE EKLUND-HARTMAN
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL
tove.eklund-hartman@svf.fi
050 306 2005

Frågor om
SFV:s tävlingar,
pris och medaljer
samt medlemskap

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@svf.fi
045 121 0864

Frågor om
Studiecentralens
kurser och pedagogiska
verksamhet.

AMY JÄGERSKIÖLD
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL
amy.jagerskiold@svf.fi
050 395 5900

Frågor om
SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@svf.fi
044 739 7340

Frågor om
Föreningsresursen

MALIN STRÖM
FÖRENINGRESURSEN OCH
SAMARBETSKURSER, (FRÅGORTILL
FÖRENINGRESURSEN TAS EMOT
ENDAST PER E-POST)
malin.strom@svf.fi
050 526 2295

Frågor om
SFV:s ekonomifunktion
eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@svf.fi
040 019 7692

Frågor om
sektorn Utbildning

NIKLAS WAHLSTRÖM
SEKTORSANSVARIG,
UTBILDNING
niklas.wahlstrom@svf.fi
050 548 2100

Frågor om SFV:s
ansökningsprogram
Rimbart

VIVEKA ÅBERG
CONTROLLER
viveka.oberg@svf.fi
040 533 1710

Frågor om
skolnätverket Haru

ANNETTE JANSSON
KOORDINATOR
annette.jansson@svf.fi
050 514 8844

Frågor om
SFV:s kommunikation

CHRISTINE SKOGMAN
KOMMUNIKATIONSANSVARIG
christine.skogman@svf.fi
040 513 6418

Frågor om
skolnätverket BRAVO!

MARINA LINDHOLM
KOORDINATOR,
SKOLNÄTVERKET BRAVO!
marina.lindholm@svf.fi
050 589 2264

Frågor om
SFV:s publikationer
och annonsering

RABBE SANDELIN
PUBLIKATIONSANSVARIG
rabbe.sandelin@svf.fi
040 045 3953

Frågor om
sajten Lärorikt

MALIN WIKSTRÖM
PRODUCENT,
LÄRORIKT
malin.wikstrom@svf.fi
050 541 7736

Frågor om
SFV:s kommunikation

SAARA FERNSTRÖM
DIGITAL INNEHÅLLSPRODUCENT
saara.fernstrom@svf.fi
040 584 0122

Frågor om
SFV:s evenemang

HONGJIA QI
EVENEMANGSPRODUCENT
hongjia.qi@svf.fi
040 026 7107

Frågor om
SFV-huset G18,
festsalen och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@svf.fi
050 366 6436

Bildning är förnyelse

Undervisnings- och kulturministeriets temaår för bildning går mot sitt slut. Temaåret inspirerades av att Finlands äldsta stiftelse för bildningsarbete och livslångt lärande, Folkupplysnings-sällskapet sr, firar 150-årsjubileum i år.

För SFV är förstås varje år ett temaår för bildning, i ordens bredaste bemärkelse. Det syns både om vi historiskt blickar tillbaka, eller om man ser på vår växande verksamhet idag. SFV har sedan starten drivits av insikten om att utbildning och bildning går hand i hand, eftersom ingendera i sig räcker för att skapa en fullödig människa. Speciellt i ett läge då man även från samhällshåll lastar allt fler förväntningar och krav på båda områdena – till och med när det gäller stora filosofiska frågor som demokratiföstran.

Till skillnad från de filosofiska frågorna är det offentligas inställning till bildningens *praktiska* verklighet tveeggad. I tider av ekonomisk knapphet brukar ju stöden till bildningen vara bland det första som hamnar på sparlistorna. Med sin långa historia har SFV av naturliga skäl sett sådan ekonomisk ebb och flod komma och gå flera gånger.

En bärande roll för organisationer som SFV blir då att vara en boj med tillräckligt lång ankarkätting. Men det handlar inte om att SFV automatiskt skjuter till medel, eller tar över verksamheter där det offentliga drar sig ur. Bildningsfältets överlevnad handlar ju inte enbart om anpassning till ekonomiska realiteter, utan också om ständig förnyelse. Och där tror vi att SFV kan hjälpa till, med sin nätverksverksamhet och sin roll som mötesplats för olika idéer.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Läs tävlingsbidragen

■ Vill du läsa dikterna som belönades i Arvid Mörne- och Solveig von Schoultz-tävlingarna?

Vi postar böckerna kostnadsfritt till dig som sänder ett mejl till redaktion@sfv.fi med namn och adress samt info om du vill ha båda böckerna eller den ena, och vilken i så fall.

Begränsat antal böcker, så först till kvarn gäller!

Du kan även läsa dikterna elektroniskt på

www.sfv.fi/sv/publikationer/litteraturtavlingarna/

Vårens Nobelfestivaler

■ Under Nobelfestivalerna får vi höra samtida författares nyskrivna texter inspirerade av kvinnliga nobelpristagare i litteratur. Texterna kompletteras av analys, bakgrund och samtal. Du behöver inte ha läst författarens produktion för att njuta av kvällen.

Vårens Nobelfestivaler är kl. 18 i SFV-huset G18 i Helsingfors:

- 12.2 Svetlana Aleksijevitj
- 5.3 Herta Müller
- 6.5 Toni Morrison

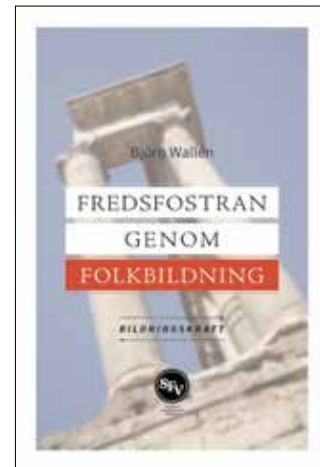
Betala vad du kan och vill. Mer information på klockrike.fi. Välkommen!

Fredsfostern på Bildningskraft

■ Björn Walléns essäsamling *Fredsfostern genom folkbildning* kan nu läsas på bildningskraft.sfv.fi, samlingsplatsen för bildningsidéns nytändning som SFV öppnade för ett par år sedan. Wallén kopplar ihop två fredsrörelser: samhällsfreden och sinnesfreden, och ställer frågan ifall de två kan sammanvävas i folkbildande syften och verksamheter.

– Innehållet är anpassat för vuxna deltagare, eftersom fredsfostern traditionellt riktat sig till barn och unga. Min grundsyn är att det är vi vuxna som ställt till det i dagens värld, och då behöver också våra inbitna attityder, fördomar och synsätt förändras, säger Wallén.

I tillägg till det nya materialet har Bildningskrafts webbplats även genomgått en lätt ansiktslyftning, där det ursprungliga materialet, skapat av Jonas Ahlskog, sorterats upp i en lättfattlig navigering. Välkommen!

De flesta finländare är oroad över svagare allmänbildning och läsförståelse

■ Det berättar den första finska *Bildningsbarometern* (*Sivistysbarometri*), som Fritt Bildningsarbete rf genomförde sommaren 2024 i samarbetet med forskningsinstitutet E2, och som en del av Nationella temaåret för bildning. Tusen finländare svarade på enkäten.

En majoritet av finländarna (71 procent) anser att allmänbildningen har försvagats i Finland. Sammanlagt 66 procent är oroad över försämrad läs- och läsförståelseförmåga, och nästan lika många är bekymrade när det gäller livsfärdigheter. Högt utbildade uttrycker oftare oro över finländarnas läsförståelse, medan svaranden med enbart grundskoleutbildning bekymrar sig mer gällande en försämring av de praktiska färdigheterna.

En tydlig majoritet (87 procent) håller med om att det finländska välfärdssamhället bygger på utbildning och bildning. Bland Sannfinländarnas anhängare är ändå en femtedel av annan åsikt, och även bland unga under 30 år syns oenighet i frågan.

Mer än hälften av finländarna anser att det offentliga ska stödja jämlikhet, idrott, demokrati och hållbar utveckling. Och över 90 procent av de som deltog i enkäten anser att Finland bör värna om bildningsjämlikhet, det vill säga att landet ska säkerställa att människor har möjlighet att utveckla sig själva oavsett bakgrund, bostadsort, ålder eller ekonomisk ställning. En stor majoritet (78 procent) anser också att invandras integration bör stödjas genom att erbjuda dem utbildningstjänster.

Undersökningsrapporten kan laddas ner på Fritt bildningsarbete rf:s webbplats peda.net

Anna Litonius

Malin Ström

Johan Aura

Martin Löfman

Stärk ditt kunnande som styrelseledamot

Är du ny som styrelsemedlem på distrikts- och förbunds nivå? Är du med i en styrelse för en organisation med anställd personal? Varmt välkommen på JHO-utbildningen! För andra året i rad ordnar vi utbildningen som stärker ditt kunnande så att du kan möta de krav som ställs på en styrelsemedlem i en större organisation.

JHO står för *Järjestön hallitusosaaja* och utbildningen har tagits fram i samarbete med de finska studiecentralerna. Målet är att ge styrelsemedlemmarna en bred kunskap som gör att de känner sig trygga i sitt uppdrag; de känner till både det juridiska och ekonomiska ansvaret men också hur man kan jobba fram en strategi och ta sig an framsynsarbete.

Utvärderingen av den första utbildningen visade att deltagarna var väldigt nöjda och rekommenderar den speciellt till personer som nyligen blivit invalda i en organisation. Utbildningen ger en mångsidig introduktion till ett förtroendeuppdrag.

– Även de som redan varit styrelsemedlemmar i en organisation en längre tid har nytta av utbildningen. Genom att delta får man möjlighet att stanna upp och reflektera över det egna styrelseuppdraget, och förhoppningsvis också inspiration till ett fortsatt engagemang, konstaterar **Malin Ström** på SFV som ansvarar för JHO-utbildningen.

Utbildningen inleds med en närstudiedag i Helsingfors lördag 18.1.2025 kl. 9.00 och följs av tre digitala kvällsträffar 28.1, 5.2 och 13.2. Juristen **Martin Löfman** från Stiftelser och fonder, SFV:s kanslichef **Johan Aura** och VD **Anna Litonius** från Folkhälsan Vålfärd är några av föreläsarna. Deltagaravgiften är 250 euro. Mer information hittar du på sfv.fi/evenemang

Vi önskar
alla läsare en
God Jul och ett
Gott Nytt År!

FOTO:PIXABAY

1934

FOTO: RABBE SANDELIN

SFV:s bibliotek

Ända sedan SFV grundades har föreningen mottagit böcker och skrifter av olika slag, som förvarats i de till buds stående kansli lokalerna. Men troligtvis först i och med kansliets flytt till Annegatan 12 år 1934 blev lokalerna tillräckligt stora för att lite mer systematiskt ordna upp böcker. SFV:s eget bibliotek har ändå aldrig hört till föreningens huvuduppgifter, att det finns en boksamling på kansliet nämns till exempel inte alls i 100-årshistoriken från år 1982, och biblioteket har alltid skötts ”vid sidan om” och med riktade insatser av entusiastiska styrelsemedlemmar eller anställda.

Idag finns i SFV:s bibliotek 3039 böcker. Bibliotekets inriktning är organisations- och personhistoria samt kultur. Alla böcker är sökbara på www.sfv.fi/arkiv. Bibliotket lånar inte ut böcker, men det finns läsplats. Kontakta redaktion@sfv.fi om du har frågor.

Studiecentralens utbildningar

JHO-UTBILDNING FÖR STYRELSEMEDLEMMAR

Tid: 18.1 kl. 9–16.45 Helsingfors

Nu har du som är styrelsemedlem på förbunds- eller distriktsnivå möjlighet att stärka din kompetens och utvecklas i din roll. Under JHO-utbildningen behandlas allt från smidigt styrelsearbete till att hantera stora organisationers ekonomi, samt att förutse framtida möjligheter och utmaningar. Introduktionsdagen hålls 18.1 i Helsingfors och de återstående träffarna är på distans; **28.1, 5.2** och **13.2**. Utbildningen kostar 250 euro.

KLIMAKTERIECIRKELN – INSPIRATIONSTRÄFFAR VÅREN 2025

Tid: 29.1 kl. 18–20 Vasa | 1.2 kl. 13–16 Helsingfors | 6.2 kl. 18–19.30 Nätet

Hetare än någonsin! Är du i klimakteriet eller på väg in i det? Vill du lära dig mer om hur du kan må bättre under denna period? Missa inte vår inspirationsträff där vi lanserar ett nytt informations- och studiecirkelmateriale om klimakteriet som hjälper dig att förstå och påverka ditt välbefinnande. Materialet har utarbetats i samarbete med Folkhälsan. Värddina för inspirationsdagen i Vasa är **Hannah Norrena** och i Helsingfors leder **Anna Hultin** evenemanget. På alla tillfällen föreläser gynekolog **Kia Lampi** och sakkunniga från Folkhälsan.

ONBOARDING – NYANSTÄLLNING I TREDJE SEKTORN

Tid: 6.2 kl. 13–16 Nätet

Är du nyanställd i ett förbund, en organisation eller en förening? SFV och Förbundsarenan ger dig en snabb introduktion i hur det är att arbeta inom tredje sektorn. Under tillfället får du också möjlighet att reflektera och diskutera tillsammans med andra som är nyanställda inom förbund och föreningar. På plats under tillfället finns **Amy Jägerskiöld** och **Malin Ström** från SFV samt **Mari Pennanen** från Förbundsarenan.

GRUNDKURS I FÖRENINGSKUNSKAP

Tid: 6.3 kl. 19–20.30 Nätet

En utbildning för dig som är ny i en föreningsstyrelse eller bara vill fräscha upp dina kunskaper i föreningsteknik. På utbildningen får du ta del av både kunskap och inspiration – ett stöd i ditt föreningsengagemang. Utbildningen hålls av **Malin Ström**, sakkunnig och ansvarig för Föreningsresursen.

KOMMUNIKATIONSUTBILDNING I TRE DELAR

1. KOMMUNIKATIONENS BYGGSTENAR – LYCKAS FÖRA FRAM DITT BUDSKAP

20.3.2025 kl. 15.30–17.30

Du lär dig viktiga baskunskaper som hjälper dig att lyckas med föreningens kommunikation. I utbildningen går vi igenom hur du väljer målsättningar, målgrupper och rätt kanaler samt håller dig till strategiska huvudbudskap genom hela kommunikationen.

2. INTRESSEBEVAKNING OCH PÅVERKAN – FÅ CENTRALA AKTÖRER ATT AGERA

27.3.2025 kl. 15.00–17.00

Under utbildningen lär du dig olika tekniker du kan använda för att få politiker, tjänstemän och övriga centrala personer att agera så att det gynnar föreningens syfte. Vi går bland annat igenom olika sätt att nå intressentgrupper och i vilka skeden av beslutsprocesser som olika slags kommunikation kan stöda föreningens målsättningar på bästa sätt.

3. ENGAGEMANG OCH MEDLEMSKOMMUNIKATION – INSPIRERA FLER ATT DELTA

3.4.2025 kl. 15.30–17.30

Genom genomtänkt och lyckad kommunikation kan du locka föreningens medlemmar men också andra målgrupper att engagera sig i verksamheten. I utbildningen går vi igenom bland annat olika sätt att använda text, bild och video på ett effektivt sätt i kommunikationen. Hur får man det att kännas roligt och intressant för människor att ge av sin tid?

På kommande

AI VERKTYG FÖR TIDSOPTIMERING OCH ADMINISTRATION

Del 1 Verktyg för tidsoptimering 5.2 kl. 15–16.30

Del 2 Verktyg för effektiv administration 12.2 kl. 15–16.30

Under utbildningen kommer du att få praktisk insikt i några specifika AI-verktyg som du kan använda direkt i arbetsflöden och därmed spara tid. Utbildningstillfällena är två separata delar online och föreläsare är **Anna Häggblom**, AveoAI.

Motiv

När pedagogiken, den vetenskap som står SFV närmast, går i armkrok med hjärnforskningen händer spännande saker. Motivationsforskningen sammanför pedagogik och hjärnforskning. Kokar man ner vad motivation är till dess enklaste beståndsdelar, så gäller att någon behöver vara motiverad för att någonting ska bli gjort.

Motivation är den drivkraft som får oss att handla, fortsätta, orka och hålla ut. Den motiverade har också lättare att lära sig än den omotiverade. I detta nummer av *SFV-magasinet* kan du läsa bland annat om motivation och mod i intervjun med motivationsexperten Annika Sahl; relevanta och konkreta råd för var och en, var än på bildningsresan man befinner sig.

Att undervisning och skolutveckling i dag allt mer baseras på hur hjärnan fungerar och reagerar är goda nyheter. Det är lättare att odla en gröda om man vet var den vill växa och vad den behöver. Och det blir lättare att lära ju mer man vet om hur hjärnan fungerar rent fysiologiskt.

Tillämpningar av rön från motivationsforskningen ger en elevfokuserad pedagogik och ett lärande som utgår från barnets natur. Hur angeläget är inte det i en tid där politiska och kommersiella intressen slåss om att ta kommandot! Vår framtid är för viktig för att utsättas för sådana huggsexor. I SFV:s strategi har vi också slagit fast att forskning och beprövad erfarenhet ska utgöra fundamentet för all verksamhet SFV bedriver.

– Det är bra att SFV orkar hålla på, sa en mycket vänlig dam till mig vid SFV:s monter på Helsingfors bokmässan. Jag tackade å föreningens vägnar för de värmande orden, och tillade att det ger så mycket att se bra saker hända.

Vill man försöka förstå varför människor mår bra av att ge bidrag till angelägna ändamål eller engagera sig ideellt – i till exempel en förening som SFV – ger nämligen motivationsforskningen flera ledtrådar.

I boken *Drive* (Drivkraft) redogör författaren **Daniel H. Pink** för tre slags drivkrafter. Den biologiska drivkraften handlar om överlevnad och reproduktion. Den andra drivkraften är omgivningens uppmuntran eller ogillande – och författarens teori är att drivkraften att reagera på belöningar och straff är den huvudsakliga motorn för det mänskliga beteendet. Men den tredje drivkraften intresserar mig mest; den handlar om att möta en annan längtan. Den tredje drivkraften är inre tillfredsställelse. Det är denna som ökar alltmer i betydelse för den moderna människan, både när det gäller jobb och fritid.

När drivkraften är ett engagemang för något man upplever är viktigt så känns det man gör meningsfullt.

För finlandssvenskheten bör den svenska lärstigen ses som en av de viktigaste framtidsfrågorna. Här har vi SFV:s uppdrag sammanfattat, men också mer än så. Att bredda och fördjupa kunskapen om lärandets mekanismer samt insikten om språkets och kulturens betydelse är själva drivkraften för oss som är medlemmar i SFV. Ett motiv för vårt engagemang.

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

LÄRARE SKRIVER

Kursen Lärare skriver ger dig möjlighet att skriva olika typer av texter med utgångspunkt i dina erfarenheter och din yrkesroll i skolans värld. Genom att göra din röst hörd kan du bidra till en mer nyanserad bild av en yrkeskår som tar ett stort ansvar för lärandet i våra skolor, varje dag. I förlängningen handlar det om att styra beskrivningen av skolans viktiga och samhällsnyttiga roll och påverka utvecklingen. I den riktning som lärare vill. Som du vill.

Kursen ordnas år 2025 den 23–27 juni. På kursen väljer du själv temat och formen för din text: debattartikel, krönika eller kanske en essä. Vi diskuterar saker som berättarteknik, stil, ton och avgränsning, samt läser och analyserar andras texter. Du får också tid att arbeta med din egen text.

Du som söker är yrkesverksam som:

- lärare på förskola
- klasslärare årskurs 1–6
- ämneslärare årskurs 6–9
- lärare på andra stadiet
- speciallärare
- elev- och studiehandledare

Till kursen antas sammanlagt 15 deltagare, av vilka två är reserverade för SFV:s stipendiater. SFV bekostar kursen och uppehållet inklusive måltider samt resekostnader. Kursen är ett samprojekt mellan Lärarstiftelsen i Sverige och där Nordens Folkhögskola Biskops Arnö.

Ansökningstiden för alla stipendier är **1–31.12.2024**. Du ansöker på sfv.fi/stipendier.

BISKOPS ARNÖ

SFV:s vistelsestipendium för författare gäller en tre veckor lång vistelse på Biskops Arnö vid Mälaren i Bålsta, Sverige. Vistelsen ska ske under perioden april 2025 till mars 2026. SFV bekostar uppehållet samt tur- och retur-resan. Stipendiaten kan under vistelseperioden ta del av de aktiviteter som ordnas på Biskops Arnö. Kriterierna för att ansöka om stipendiet är finländskt medborgarskap, skönlitterär verksamhet på svenska och minst en utgiven bok på svenska.

Den sökande ska alltså ha hunnit en bit på vägen i sitt skrivande. I urvalsprocessen betonar vi professionalitet och litterär nivå. Ansökan ska innehålla en tydlig arbetsplan, ett mål och ungefärlig tidtabell.

LILLHOLMEN

Kulturarbetare, bibliotekarier och pedagoger inom fria bildningen kan ansöka om en två månader lång sommarvistelse på Lillholmen i Västanfjärd. Lillholmen är ett idylliskt allmogetorp, naturskönt beläget med en barnvänlig simstrand och väg ända fram. Huvudbyggnaden består av två rum och kök och en vindsvåning med ett litet sovrum. El och rinnande vatten finns. I den separata bastubyggnaden finns dessutom ett sovrum, idealiskt för gäster. Det finns tillgång till roddbåt och en liten motorbåt. Vistelsen är hyresfri, men stipendiaterna svarar själva för konsumtionskostnaderna.

Två vistelsestipendier på Lillholmen delas ut. Vistelserna fördelas enligt följande: **15.5–14.7** och **16.7–15.9**.

STORSAND

Undervisande personal inom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och andra stadiet eller kulturarbetare, bibliotekarier och pedagoger inom fria bildningen kan ansöka om en två veckors vistelse i Storsand, Pörkenäs, 10 kilometer från Jakobstads centrum. Storsand har bilväg ända fram. Fritidsbostaden på 42 kvadratmeter har havsutsikt och tillgång till en gemensam barnvänlig strand. I huset finns tre rum och komplett kök samt vardagsrum. En luftvärmepump står för värme och kylning. I tillägg finns ett utekök med kokplattor och en kolgrill samt utebord. I bastubyggnaden på 28 kvadrat finns varmdusch, vedeldad bastu, en mysig bastukammare, och en ute-wc. Sovplatser (inklusive bäddsoffor) för sex personer. Husdjur är inte tillåtna.

Vistelsen har två alternativa perioder: **23.6–6.7** och **6.7–20.7**.

NY!

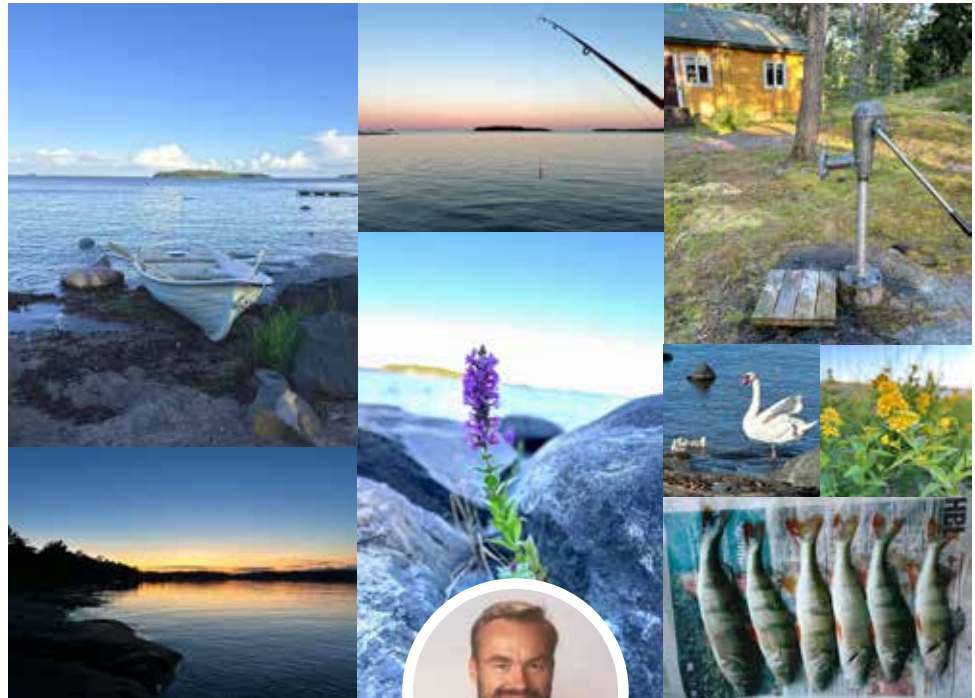

BEIJARHOLMEN

SFV ger möjlighet till en två månader lång sommarvistelse på Beijarholmen i Barösund, Ingå, för **undervisande personal inom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och andra stadiet**. Beijarholmen är ett paradiset med fina stränder och mjuka klippor. På holmen finns två välutrustade stugor med kök, matrum, sovrum och var sin bastu. Stället lämpar sig ypperligt för en barnfamilj och den ena byggnaden kan fungera som gäststuga. Vistelsen förutsätter praktiska färdigheter i båthantering och navigation och en båt står till förfogande under hela vistelseperioden. Vistelsen är hyresfri, men stipendiaterna svarar själva för konsumtionskostnaderna.

Två vistelsestipendier på Beijarholmen delas ut. Vistelserna fördelas enligt följande: **15.5–14.7** och **16.7–15.9**.

LÄS
BLOGGAR FRÅN
VISTELSEORTERNA:
biskopsarno.blogg.fi
lillholmen.blogg.fi
beijarholmen.blogg.fi

En glimt från Beijarholmen

Hallå där, Joakim Englund, vistelsestipendiat på Beijarholmen sommaren 2024, hur kändes det att få beskedet om möjligheten att vistas på Beijarholmen?

En bättre överraskning än beskedet vi fick på en kall vinterdag existerar knappast. Det kändes som ett sant privilegium och något vi sedan såg fram emot hela våren. Jag vågar säga att vårterminen på jobbet kändes lättare men längre än den brukar göra.

Vilka minnesvärda ögonblick tar du och din familj med er?

En bekymmersfri tillvaro. Att vila blicken på horisonten. Ett brott från vardagen. Att vakna till fågelsång. Att inspireras av en annorlunda miljö.

Vad skulle du säga till någon som funderar på att söka stipendiet?

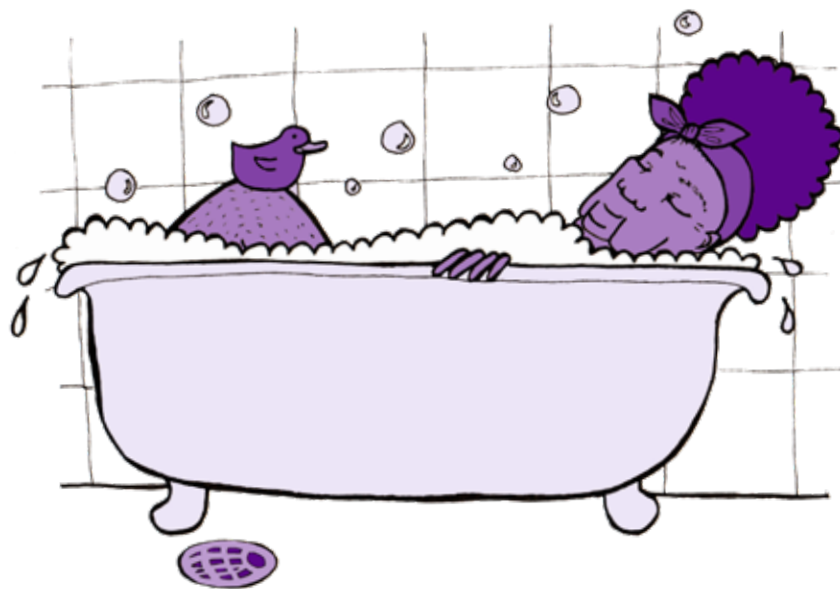
Ansök utan tvekan, och ge inte upp om vistelsestipendiet inte beviljas första gången.

För vem passar stipendiet bäst, tycker du?

Stipendiet lämpar sig bäst för personer som i passande grad är praktiskt lagda. Beijarholmen är såpass välutrustad att det inte krävs några större erfarenheter av skärgårdsliv för att trivas och njuta. Båthanteringen är kanske den del som mest begränsar, men skärgården är lättnavigerad och gådskarlen Niclas gav goda råd, så någon expert behöver man verkligen inte vara.

Dina bästa tips för en lyckad vistelse?

Planera mat och dryck i förväg för att maximera tiden på holmen och minimera tiden i butiken. Ta med sysselsättning för såväl regniga som soliga dagar. Dela glädjen; bjud in nära och kära. Koppla av, sov dagssömn, drick kaffe på klipporna tidigt på morgonen, ät nyfångad abborre med nypotatis. Less is more.

Hetare än någonsin

– SFV och Folkhälsan lanserar studiecirkelmateriel om klimakteriet

Text Kajsa Heselius ~ Illustrationer Nadja Andersson

Klimakteriet – en naturlig fas i livet som ofta präglas av oväntade temperaturhöjningar och känslostormar. Men hur mycket vet du egentligen om klimakteriet? Är du nyfiken och vill veta mer om livsskedet som hälften av jordens befolkning går igenom? Välkommen på en inspirationsträff om klimakteriet och Klimakteriecirkeln.

Jag hade länge drömt om att få arbeta med frågor om klimakteriet eftersom de känns viktiga, och är i viss mån ännu tabubelagda. Folkhälsan ordnade två online-föreläsningsserier om klimakteriet och vi hade nästan 1000 anmällda per gång. Det finns med andra ord ett stort intresse och kunskapsbehov, berättar **Suss Åhman**, sakkunnig i sexuell hälsa vid Folkhälsan.

Tillsammans med **Tove Eklund-Hartman**, pedagogisk planerare på SFV:s studiecirkelcentral, har hon därför i ett drygt halvt år arbetat intensivt med att ta fram ett studiecirkelmateriel som hjälper oss att förstå och påverka vårt välbefinnande under klimakteriet. I Klimakteriecirkeln möts Folkhälsans sakkunskap med

SFV:s metoder för bildning, samtal och reflektion.

– Många kvinnor funderar över vad som händer i deras kroppar men känner sig kanske ensamma i förändringen och symptomen. Nu kan vi erbjuda ett forum där man kan utbyta tankar, erfarenheter och samtidigt lära sig mer, säger Åhman.

Studiecirkelmaterialet är planerat för fem separata träffar, med olika innehåll. Teman för träffarna är bland annat hormonella förändringar i kroppen, vad vi kan göra för att förbättra sömn och återhämtning, hur vi kan tänka kring kost och motion, på vilket sätt vi kan påverka vårt välmående och vad klimakteriet kan innebära för våra relationer, vår sexualitet och vårt arbetsliv. Varje del innehåller

Jag hade länge drömt om att få arbeta med frågor om klimakteriet eftersom de känns viktiga, och är i viss mån ännu tabubelagda.

Suss Åhman

Sakkunnig i sexuell hälsa vid Folkhälsan

Klimakteriet är en viktig del av kvinnors hälsa. Vi vill uppmuntra kvinnor att komma samman och diskutera med varandra.

Tove Eklund-Hartman

Pedagogisk planerare vid SFV:s studiecentral

ver uppfyllas, till exempel hur många deltagare som ingår i cirkeln, fortsätter Eklund-Hartman.

Åhman och Eklund-Hartman har testat materialet i pilotgrupper och haft fina diskussioner och god stämning under träffarna.

– Det har varit väldigt inspirerande och roligt att få vara med och skapa möjligheter för andra att träffas! säger Åhman.

– Det blir en öppen och varm stämning i studiecirkeln som fördjupas under varje träff. Deltagarna uppmuntrar och lyfter varandra under träffarna. Man kan kämpa tillsammans, det är det som är så fint! säger Eklund-Hartman.

I slutet av januari och början av februari ordnas inspirationsträffar i Helsingfors, Vasa och online. I Helsingfors är **Anna Hultin** värdinna och i Vasa är det **Hannah Norrena** som håller i trådarna under evenemanget.

Välkommen med på inspirationsträffen, där du får höra mera om Klimakteriecirkeln.

Anmäl dig till inspirationsträffen på sfv.fi/evenemang.

text eller video, konkreta tips och discussionsfrågor som deltagarna i studiecirkeln sedan tillsammans tar del av.

– Klimakteriet är en viktig del av kvinnors hälsa. Vi vill uppmuntra kvinnor att komma samman och diskutera med varandra, säger Tove Eklund-Hartman. Det finns mycket information på olika sociala medier och på nätet, och man kan gärna komplettera den informationen med kunskapsmaterialet i studiecirkeln. Dessutom kan man i gruppen dela med sig av tips och information med varandra.

Att delta i en studiecirkel innebär att man lär sig något i grupp, där samtalet och samvaron är viktigast.

– Det är alltså inte bara träffar där man inhämtar ny kunskap, man får dela med sig av egna reflektioner och ta del av andras tankar. Det kan både bekräfta de egna upplevelserna och öka förståelsen om sin egen kropp, betonar Eklund-Hartman.

I Klimakteriecirkeln material finns modeller för olika sätt att träffas, både fysiskt och online.

– Gruppen kan variera träffarna till exempel genom att även yoga, gå på en promenad eller laga mat tillsammans. Det finns dock vissa kriterier som behö-

Inspirationsträffar

Kom med på våra öppna inspirationsträffar och få mer information om klimakteriet och Klimakteriecirkeln. Du får träffa gynekolog **Kia Lampi** och får tips om vad du själv kan göra för att må bättre. **Anna Hultin** är värdinna för dagen i Helsingfors och **Hannah Norrena** är värdinna i Vasa. Under träffen har du också möjlighet att träffa andra som är intresserade av att starta en studiecirkel.

Vasa onsdag 29.1 | Helsingfors lördag 1.2 | På nätet torsdag 6.2

Tävlingen Snälla hjältar är avgjord

Skaparglädje och empati i skolorna

Text Christine Skogman, Saara Fernström ~ Foto Frida Lönnroos

På Svenska dagen firades vinnarna i årets Snälla hjältar-tävling. Bidragen som premierades var ett brädspel, en saga och ett multimodalt verk med dans, konst och poesi. Det var Grundskolan Norsen Cygnaeus-enheten klass 3–4D, Västanfjärds skola årskurs 1–2 och Kaskö svenska skola årskurs 1–6 som belönades med ett pris på 500 euro var.

Över sextio bidrag sändes in till tävlingen Snälla hjältar som i år hade temat förståelse för andra, inspirerat av Tove Janssons *Historien om den sista draken i världen*.

Enligt juryn genomsyrades årets bidrag av skaparglädje, samarbete och

engagemang. Bidragen höll en hög nivå, och det var svårt att välja ut endast tre vinnare bland alla fantastiska verk.

– Eleverna har idéat, skapat, sjungit, dansat, filmat, klippt och klistrat, samt på olika sätt fångat tävlingens tema förståelse för andra. Kreativiteten och empatin har sannerligen flödat i

skolorna, säger juryn i ett gemensamt utlåtande.

De tre jämbördiga vinnarna i tävlingen Snälla hjältar är:

1. Grundskolan Norsen, Cygnaeus-enheten årskurs 3–4 D. Klassen imponerade med sitt egenutvecklade brädspel

Koordinatorerna för SFV:s skolnätverk Marina Lindholm och Annette Jansson ledde Snälla hjältar-galan i SFV-huset G18 på Svenska dagen.

De tre vinnarna fick en check på 500 euro var för en gemensam upplevelse eller inköp till klassen.

Mindy Svenlin framförde temasången Hjältar.

”

Eleverna har idéat, skapat, sjungit, dansat, filmat, klippt och klistrat, samt på olika sätt fångat tävlingens tema förståelse för andra.

Vänksapslandet som skapar tillfälle för gemenskap och självkännedom – en idé som kan tas vidare till alla skolor.

Juryns motivering: En originell idé och ett unikt bidrag som lever vidare och kan användas av andra. Frågorna är djupgående och inbjuder till gemenskap och självkännedom. Dessutom uppmuntrar bidraget till att hålla kvar brädspelet som format. Bidraget är estetiskt och genom-
→

Kören som bestod av årskurs 4 från Mattlidens skola sjöng fint under ledning av musikläraren Elin Bergdal.

I publiken fanns barn från Grundskolan Norden Cygnaeus-enheten årskurs 3.

2. Kaskö svenska skola årskurs 1–6. Årskurserna 1–6 på Kaskö svenska skola vann med ett färgstarkt, årskursöver-skridande verk *Från fiende till vän* som utforskar olika känslor genom dans, konst och poesi.

Juryns motivering: Via bidraget för-medlar eleverna mångsidigt och multi-konstnärligt olika känslor. De fångar dessa känslor via dans, ansiktsuttryck, färger och rörelser. Bidragets styrka ligger också i att alla har fått bidra på sitt sätt. Eleverna har tänkt igenom scenografi och kostymering: allt från färgerna på kläderna, till den rörliga bakgrunden. Det märks att det ligger en detaljrik planering bakom.

3. Västanfjärds skola årskurs 1–2. Med den hjärtevärmade berättelsen *Den lilla ugglan* som går på nattis istället för dagis har klassen skapat en saga fylld av känslor. Eleverna har ritat, fotat, och till och med gjort en sång.

Juryns motivering: En hjärtlig berättelse om den lilla ugglan på Nattis. Också det visuella intrycket var tilltalande; allt från bakgrund till detaljer som ugglornas ögon var väl genomtänkta. Dramaturgin är tydlig, och berättelsens röda tråd går lätt att följa från början till slut. I berättelsen uppvisas dessutom kärnan i tävlingen: Alla skogens djur, oavsett hur olika de är, kan vara vänner. Elevernas samarbete genomsyrar bidraget, både i uppläsningen och i den avslutande sången.

Hedersnämmande gick till Kirjala skola årskurs 1–2 och Värberga skola årskurs 3.

I juryn satt sångaren, dramapedago-gen och kompositören **Sofia Finnilä**, modersmåls läraren **Christoffer Wärn**, skådespelaren och sångaren **Emma Klingenberg** samt komikern, låtskrivaren och artisten **Jakob Norrgård**. ■

Om tävlingen Snälla hjältar

- Ordnares för skolorna som är med i skolnätverken Haru och BRAVO!.
- Det övergripande temat var förståelse för andra.
- Tävlingsstiden var 2.9–30.9.2024.
- Varje klass kunde delta med endast ett bidrag.
- Priset på 500 euro ska användas för en upplevelse eller ett inköp till klassen.
- Arrangörer var SFV, Svenska modersmåls-lärföreningen (SMLF) och Förlaget M.
- Se prisutdelningen under Snälla hjältar-galan 6.1.2024 på sfv.fi/aktuellt där även vinnarlåten i Snälla hjältar låtskrivartävlingen *Hjältar* framfördes av **Mindy Svenlin**.

Alla åldrar bor inom oss

Hur skulle det kännas att vara arton år igen? Linn, äldsta dottern i vår familj, har nu uppnått denna magiska ålder och mina tankar börjar kretsa kring detta med att vara myndig. Betyder det automatiskt att man även är fullvuxen med alla vuxenlivets goda och mindre tilltalande sidor? Innebär ansvar frihet eller en börda?

Min egen artonårsdag har jag bleka minnen av, utom att jag fick körkort följande dag. (Myndig blev man på den tiden först när man fyllde 21.) Det kan inte ha varit något större firande; tonårstiden ter sig i många avseenden som ett svart hål. Jag vantrivdes i skolan och lämnade gymnasiet för att odla min själ.

Förmodligen steg jag in i vuxenvärlden med en bok i handen. Tydligt minns jag hur de här årens läsning dominerades av krävande filosofer som Rousseau och Nietzsche eller anarkisten Krapotkin. När jag inte frossade i det lite sorgsna känsloläget hos diktare som Gunnar Ekelöf och Johannes Edfelt. Halvhjärtat studerade jag olika utbildningar som kunde passa en i mina ögon så konstig typ som jag.

När jag skrev sökte jag mig till det experimentella, det mångtydiga. Ibland drömde jag om att bli en ny Rimbaud, poeten som skapade sina mästerverk innan han fyllt 20 och sedan tystnade.

Jag var privilegierad, socialt och ekonomiskt, men kände mig tidvis hopplöst ensam. Mina snälla föräldrar förstod mig kanske inte, men de ställde inte heller krav. Förmodligen insåg de rent intuitivt att jag nog skulle klara mig bortom de konventionella bildningsvägarna.

För ungdomar i dag är läget ett helt annat. Utbildning på hög nivå är i de flesta fall själva förutsättningen för att lyckas i livet. En skrivande och tänkande ung människa, som vår artonåring, kan välja mellan litteratur, journalistik, statskunskap, juridik, författarskolor och mycket annat.

Hela världen är i princip tillgänglig på ett sätt som man förr inte ens kunde föreställa sig. Att orientera i denna djungel är inte lätt. All information som fyller nätet kan till slut verka helt förvirrande. Det finns mera kunskap att inhämta än någonsin, men samtidigt är så mycket lögn och förbannad dikt.

Gärna skulle man ge goda råd som håller. Men vad brydde jag mig om välmentade åsikter där nere i tidsbrunnen? Det är innerst den egna känslan, det egna förnuftet, som avgör. Kanske det främst handlar om en sorts existentiell tillit, att man vågar tro på att framtiden ändå är möjlig. Det lärde jag mig småningom. Språket blev mitt arbetsredskap, orden hjälpte mig att tyda spår och tecken. Inget yrke kunde vara viktigare än journalistens!

Alla åldrar finns inom oss. Långt där inne bor den vilsna artonåringen kvar. Livet kan verka kaotiskt, men drömmen lever – då som nu.

Gustaf Widén

ÄR JOURNALIST OCH FÖRFATTARE

”

Det finns mera kunskap att inhämta än någonsin, men samtidigt är så mycket lögn och förbannad dikt.

SFV breddar verksamheten

Nu skapas ett nytt
SOMMARUNIVERSITET
för alla

*Hangö sommaruni väcker nostalgiska vibbar hos många människor.
Vid årsskiftet föds ett nytt sommaruniversitet under SFV:s ledning.*

*Med en bredare geografisk spridning och nya målgrupper
vill SFV skapa en plats där kunskap och trygghet står i fokus.*

Kanslichefen Johan Aura och sektorsansvariga

Anna-Karin Öhman berättar om

bakgrunden och visionerna.

Text Camilla Lindberg

Anrika Villa Tellina i Hangö har under årens lopp inkvarterat många kursdeltagare. FOTO: MAGNUS LINDBERG

Vi vill bredda paletten och stärka människors livslånga vilja att lära, säger **Anna-Karin Öhman**, sektorsansvarig för fri bildning och rektor för SFV:s studiecentral.

I början av 2025 tar hon över ett nytt ansvarsområde när stiftelsen för Hangö sommaruniversitet lämnar över verksamheten till Svenska folkskolans vänner.

Kanslichefen **Johan Aura** säger att Hangö sommaruniversitet har varit betydelsefullt.

– Men framtidens utmaningar kräver nya lösningar. Vid årsskiftet lämnar det historiska varumärket plats för ett nytt sommaruniversitet som ska vara mer relevant och tillgängligt för fler.

VINNA ELLER FÖRSVINNA. Beslutet att ta över Hangö sommaruniversitet föregick av en omfattande process. Johan

Vi vill bredda paletten och stärka människors livslånga vilja att lära.

Anna-Karin Öhman
FOTO: JANICA LÖNN

Aura berättar att inledningsvis beställde styrelsen för Hangö sommaruniversitet en intern utredning av den utomstående forskaren **Kjell Herberts**. Snart stod man inför samma scenarier som de flesta organisationer som lever i en tid av snabb förändring. Det handlar krasst om att vinna eller försvinna.

– Ingen vill vara den som avslutar ett finlandssvenskt rum. Att hitta en ny upp-rätthållare med större resurser var en nödvändighet, och blickarna föll på SFV. Vi har både nätverk och expertis inom utbildning, och utöver statliga bidrag investerar vi även egna medel, säger Johan Aura.

ETT FOLKUNIVERSITET. Hangö sommaruni väcker nostalgiska minnen, ofta förknippade med **Antonia Ringboms** ikoniska illustrationer som i decennier prytt kurskatalogen.

FOTO: MAGNUS LINDBERG

Kombinationen av kurser, sommarliv och stränder har lockat återkommande besökare till Hangö. Ändå har man redan länge bedrivit verksamhet på andra orter och även utanför sommarmånaderna.

När SFV nu tar över verksamheten kommer den tidigare personalen, rektorn **Fredrik Åberg** och kurssekreteraren **Anne Holmström** att fortsätta arbeta i den nya organisationen, men den visuella profilen och namnet försvinner.

Johan Aura och Anna-Karin Öhman medger att något går förlorat. Men i stället skapas ett helt nytt sommaruniversitet, med bättre förutsättningar för framtiden.

Är begreppet sommaruniversitet fortfarande relevant?

– Termen känns lite förlegad och i Sverige används ordet folkuniversitet, vilket kanske bättre beskriver verksamheten, säger Aura.

GEOGRAFISK SPRIDNING. Under processen undersökte Johan Aura finskspråkiga sommaruniversitet och gjorde en viktig upptäckt:

– Många finska sommaruniversitet är regionala och drivs ofta av samkommuner. Syftet är att stärka bildning och kunskap lokalt.

Aura påpekar att finlandssvenskarna länge saknat motsvarande utbildning

Ingen vill vara den som avslutar ett finlandssvenskt rum. Att hitta en ny upprätthållare med större resurser var en nödvändighet.

Johan Aura

FOTO: JANICA LÖNN

som täcker områden från exempelvis Karleby till Kotka. Det nya sommaruniversitetet ska därför täcka ett brett geografiskt område, med baser i Vasa, Åbo och Helsingfors.

– Men ingenting hindrar att vi också har satellitverksamhet, till exempel i Jakobstad, eller någon annanstans i Finland.

Min förhoppning är att det nya sommaruniversitetet ska leda till att många fler aktörer ska kunna fokusera på att skapa innehåll. Det ska bli möjligt att drömma och ha visioner.

Anna-Karin Öhman

NYTT BREDARE UTBUD. Med större ramar följer större ansvar. SFV har nu som mål att skapa ett attraktivt innehåll med flera målgrupper och bredare kursutbud.

Anna-Karin Öhman och Johan Aura nämner nya samarbeten med Åbo Akademi eller andra universitet, vetenskapskurser för barn och unga, kurser för abiturienter och kurser i vardagskunskap. De nämner också senioruniversitet. Inget av det här är ännu slutgiltigt fastslaget, men planer finns.

Utbildning i pedagogik som varit Hangös trumfkort kommer också i framtiden att ha en betydande roll. Blindskolföreningens donation på 35 miljoner euro, som SFV erhöll när föreningen lades ner, förpliktar. Synskadade blir sannolikt en viktig målgrupp framöver.

BILDNING I CENTRUM. – Det finns ett överflöd av information i dag, men samtidigt behövs det arenor där man kan dela kunskap och lära sig tillsammans. Bildning är ett område där det finns stor utvecklingspotential som helst, säger Anna-Karin Öhman.

Det nya sommaruniversitetet kommer att fortsätta att erbjuda distansutbildning, men fysisk undervisning blir också viktig.

– Pandemin har ökat behovet av fysiska möten, säger Öhman.

Riskerar den finlandssvenska ankdammen att bli för trång?

– Vi vill inte trampa någon på tårna och i inga avseenden vill vi gå in på områden där det redan finns andra finlandssvenska aktörer, men däremot vill vi gärna samarbeta med dem, säger Johan Aura. Han

Fredrik Åberg
FOTO: MAGNUS LINDBERG

påminner också om att aktörer som driver liknande verksamhet hördes innan ministeriet fattade det slutgiltiga beslutet att ge över verksamheten till SFV.

ATT FÅ DRÖMMA IGEN. Anna-Karin Öhman leder planeringen av innehållet för det nya sommaruniversitetet. Vilka behov finns det just nu på fältet? Det är den frågan SFV vill svara mot.

Johan Aura påpekar ändå att omvärlden behöver ge sig lite till tåls. En stor del av vårens verksamhet är redan planerad från tidigare, likaså delar av kursutbudet för hösten 2025.

Hur ser framtiden ut om fem år?

– Min förhoppning är att det nya sommaruniversitetet ska leda till att många fler aktörer ska kunna fokusera på att skapa innehåll. Det ska bli möjligt att drömma och ha visioner. Många aktörer inom fri bildning kämpar med sin litenhet och svag ekonomi, och här kan SFV komma in och bygga på, säger Anna-Karin Öhman.

Johan Aura återkommer många gånger till ordet trygghet. Genom initiativet

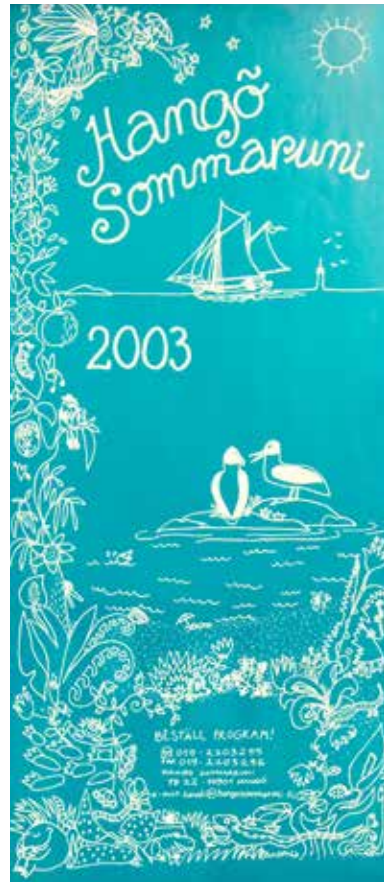
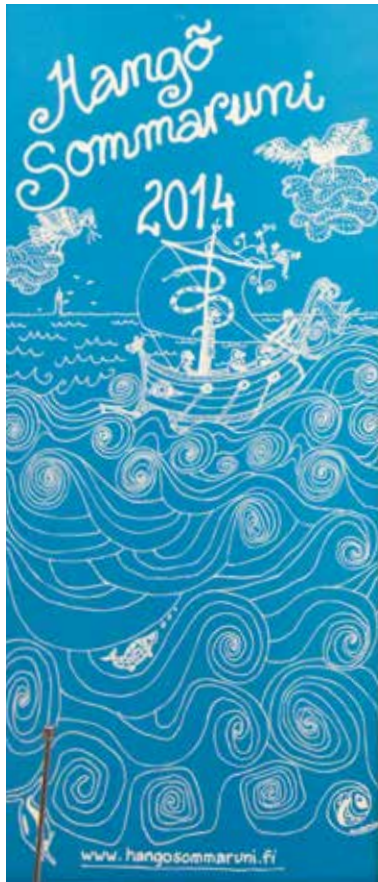
vill man bidra till att så många finlandssvenskar som möjligt ska vara förberedda mitt i den stora samhällsförändringen. Han säger att känslan av trygghet kommer när man känner att man har kunskap och behärskar de saker som ligger i tiden.

– Jag ser framför mig en ström av finlandssvenskar som inser värdet av det som sommaruniversitetet erbjuder, och ser det som en självklar del av det finlandssvenska samhället, säger Aura. ■

Hangö sommaruniversitet

- Hangö sommaruniversitet grundades 1966 och ägs fram till den 31 december 2024 av Stiftelsen för Hangö sommaruniversitet. SFV är en av grundarna till stiftelsen.
- Stiftelsens huvudmän är Hangö stad, Svenska folkskolans vänner, Yrkeshögskolan Novia och Åbo Akademi.
- Hangö sommaruniversitetets personal omfattar 1,5 årsverken och övergår till SFV den 1 januari 2025 när SFV tar över verksamheten och skapar ett nytt sommaruniversitet.

Hangö sommarunis fantasifulla affischer har skapats av Antonia Ringbom.

FOTO: ISTOCKPHOTO/AZULILLO

Ny rapport betonar synens roll för lärandet

Text *Sonja Finholm*

Ökad medvetenhet om synnedsättningar är betydelsefullt både ur ett personligt och ett samhälleligt perspektiv. Det visar en ny rapport som lanserades i slutet av oktober. – Synens roll för lärandet är viktig och därför behövs ökad kunskap, säger forskaren Raisa Ahtiainen.

Enligt statistiken finns det 18 027 personer med synnedsättning i vårt land. Totalt 1063 av dem är svenskspråkiga och 28 stycken är under 18. Men det här är inte hela sanningen. Eftersom alla drabbade av olika orsaker inte registreras som synskadade finns ett stort mörkertal. Genom att samköra olika register har forskaren **Raisa Ahtiainen** och hennes kolleger kommit fram till att

FOTO: ISTOCK/SZEPY

den korrekta siffran snarare landar kring 55 000 personer i hela landet, och cirka 3000 i Svenskfinland.

– Det här betyder att det sannolikt finns många fler än vi tror som behöver allt från olika utbildningsmöjligheter till hjälpmedel och stödåtgärder för att klara vardagen. Ifall dessa siffror stämmer sätts skolfrågor och stödbehov i ett helt annat perspektiv än det vi nu jobbar med, säger hon.

”

Behovet av skräddarsydda tjänster för personer med synnedsättning är avgörande för att de ska kunna åtnjuta samma möjligheter som seende.

FOTO: SONJA FINHOLM

GRUND FÖR SFV:S FORTSATTARBEETE

Rapporten *Bildning och utbildning för personer med synnedsättning i Svenskfinland* ges ut av tankesmedjan Magma och är ett beställningsarbete av SFV, som sedan ett år tillbaka förvaltar medlen från den numera nedlagda Svenska blindskolföreningen. Det handlar om cirka 35 miljoner euro vars avkastning ska användas för svenskspråkig undervisning och bildningsverksamhet i Finland, i första hand för personer med synnedsättning. Tanken med rapporten är att ge en översikt av hur läget ser ut och skapa en grund för det fortsatta arbetet.

För innehållet står tre forskare, alla med anknytning till utbildningsfrågor – Raisa Ahtiainen, **Ulrika Gestrin** och **Marie Selenius**. Tillsammans har de tittat på faktorer som utbildningsmöjligheter, ny teknik och hjälpmedel. Perspektivet är både individens och samhällets – det vill säga offentliga, privata och tredje sektorns aktörers.

Raisa Ahtiainen beskriver arbetet som ögonöppnande:

– Vi har gjort trettio intervjuer och diskuterat med sakkunniga från olika instanser, och alla säger samma sak – behovet

av skräddarsydda tjänster för personer med synnedsättning är avgörande för att de ska kunna åtnjuta samma möjligheter som seende. Vi har också sett hur viktigt det är att målgruppen själv får komma till tals.

Rapporten visar att personer med synnedsättning har lika stort behov av bildning och utbildning som seende. Och att synens roll är viktig för lärandet, genom hela lärtigen. Forskarna efterlyser bland annat mer synlighet för de synpedagogiska tjänster som redan finns. Lärarna har en nyckelposition och därför vore det också viktigt med ett större utbud av tillgängligt material och bättre strukturer för samarbete mellan lärarutbildningen och olika intresseorganisationer.

VARIERANDE BEHOV. **Matthias Jakobsson**, verksamhetsledare för Förbundet Finlands Svenska Synskadade, säger att rapporten presenterar goda utvecklingsförslag.

– Det är ett fint och omfattande utredningsarbete som gjorts. Rapporten är ett viktigt första steg, men nu gäller det också att omsätta resultaten och utvecklingsförslagen i praktiken.

En av utmaningarna handlar om att behoven är väldigt varierande – bland personer med synnedsättning finns allt från barn till personer med funktionshinder och äldre. Medelåldern är dessutom hög, och i takt med att befolkningen överlag åldras, blir också antalet personer med synnedsättning allt fler.

Nya digitala hjälpmedel, smarttelefoner och AI-lösningar kan underlätta vardagen, men Raisa Ahtiainen påpekar att den nya tekniken även kan innebära att man känner sig ännu mer utanför.

– Tekniken i sig är bra, men det räcker inte. För att målgruppen ska kunna dra nytta av utvecklingen krävs både utbildning och träning.

I intervjuerna uttrycks också en oro för tillgången till nödvändiga hjälpmedel. Kommunernas ekonomiska resurser är begränsade – plus att det inte alltid finns tillräckligt med kunskap – vilket riskerar leda till ojämlikhet i utbildningen.

– De ekonomiska förutsättningarna ser tyvärr inte ut att bli bättre. Beskedet nu är att en tredjedel av den så kallade STEA-finansieringen ska bort under de tre kommande åren. Nästa år blir

FOTO: ISTOCK/IVAN JEKIC

” *Organisationer, arbetsgrupper och privatpersoner kan ansöka om bidrag för bildnings- och utbildningsverksamhet där personer med synnedsättning är den slutgiltiga målgruppen.*

det osthyvel över hela linjen, men efter det finns det en stor risk att verktyget byts till en yxa. Och då kommer många organisationer att få det tufft, säger Matthias Jakobsson.

GOD VÄGKOST. Även inom SFV är man nöjd över att rapporten nu är färdig.

– Vi grundar vår verksamhet på fakta, forskning och omvärldsanalyser och vi är just nu inne i ett intensivt strategiarbete. Rapporten och utvecklingsförslagen ger oss nödvändig och nyttig vägkost framåt för att kunna fatta goda beslut gällande vår verksamhet och utdelning, säger SFV:s kanslichef **Johan Aura**.

Sektorsansvarige för utbildning, **Niklas Wahlström**, påminner om att det fortsättningsvis är möjligt att ansöka om bidrag ur den fond inom SFV som instiftades i samband med donationen våren 2023. Fondens syfte är att understödja svenskspråkig undervisning och bild-

ningsverksamhet i Finland, i första hand för svenskspråkiga personer med synnedsättning.

– Vi har fri ansökningstid. Organisationer, arbetsgrupper och privatpersoner kan ansöka om bidrag för bildnings- och utbildningsverksamhet där personer med synnedsättning är den slutgiltiga målgruppen.

Hur är det då med begreppen? Raisa Ahtinen och Matthias Jakobsson pratar om personer med synnedsättning, medan förbundets namn innehåller ordet synskadad. Är båda okej att använda?

– Det finns en viss förvirring kring begreppen. Vårt namn är föråldrat och faktum är att vi just nu funderar på ett namnbyte, säger Matthias Jakobsson.

Personer med synnedsättning är det som rekommenderas – helt enkelt för att man inte vill betona nedsättningen utan personen. ■

Rapporten *Bildning och utbildning för personer med synnedsättning i Svenskfinland*

Enligt WHO:s definition har man en synnedsättning om synskärpan är svagare än 0,3 på det bättre ögat, efter glasögonkorrigerig.

Rapporten är ett beställningsarbete av Svenska folkskolans vänner, och har skrivits av:

- **Raisa Ahtinen.** Speciallärare, universitetslektor och forskare vid Helsingfors universitet och docent vid Åbo Akademi. Fokuserar på inkludering och social rättvisa inom utbildningssystemet, skolutveckling och ledarskap.
- **Ulrika Gestrin.** Medicine licentiat och fem före färdig klasslärare och speciallärare vid Helsingfors universitet. Vill med sina kunskaper inom hälsa och pedagogik skapa en mer inkluderande och hälsofrämjande skolmiljö.
- **Marie Selenius.** Ämneslärare och filosofie magister i matematik och tidigare universitetslärare i statistik vid Helsingfors universitet. Brinner för specialpedagogik, läromedel och lätt språk.

Plock ur rapportens utvecklingsförslag

Resurscentret Valteri Skilla

- Större synlighet för tjänsterna, också i lärarutbildningen.
- Säkerställ att skolor och kommuner har lika möjlighet till tjänsterna, som nu är avgiftsbelagda.

Lärare

- Bättre struktur för samarbete mellan lärarutbildningen och intresseorganisationer.
- Specialiserande och fördjupande kurser för speciallärare. Lättillgängligt stödmaterial, gärna via en samlande aktör.
- Skapa strukturer som hjälper elever med synnedsättning att hänga med i undervisningstakten.

Övriga yrkesgrupper i skola och arbetsliv

- Eleven ska ha en utsedd person med ett helhetsansvar för eleven.
- Fortbilda skolgångshandledare, studiehandledare och hälsovårdare.

Hjälpmedel

- Punktskriftsdisplay åt alla som behöver, och möjlighet att söka medel för smarttelefon.
- Även pensionärer och personer utanför studie- eller arbetslivet ska kunna ansöka om medel för olika hjälpmedel.
- Utbildning i digital teknik och teknisk support i skolor och kommuner.

Grupper som blir utan stöd

- Ökad medvetenhet om hjärnsynskador i skolor och på neurologiska avdelningar.
- Alla elever med synsvårigheter måste få hjälp.
- Fler synrådgivare i studie- och arbetslivet.
- Stödtjänster även för personer med funktionella utmaningar där synen inte uppfyller WHO:s kriterier.

Forskning och synpedagogisk kunskap

- Högskoleprogram i synpedagogik antingen i Finland eller i samarbete med våra grannländer.
- Medel för att stärka ett nordiskt samarbete inom forskning och vidareutbildning.
- Statistisk utredning av nuläget för att kanalisera resurser rätt.

Tillgänglighet

- Behov av lättläst material, samarbete mellan förlagen uppmuntras.
- Punktskriftsverksamheten inom FSS är viktig.
- Tillgängligheten i den digitala världen bör förbättras.

FSS som spindel i nätet

- Satsa på information, handledning och intressebevakning.
- Involvera målgruppen och alla åldrar i utvecklingen av tjänster och program.
- Tätare samarbete med motsvarande finska organisationer.

På Educa-mässan 2024 ledde det här glada SFV-gänget dig genom olika monteraktiviteter. Kom till Lärorikts monter nästa gång igen och vinn ett pris.

LÄRORIKT

Träffa oss på Educa!

Text Christine Skogman ~ Foto Saara Fernström

På Educa, det årligen återkommande evenemanget inom pedagogik och undervisning i Mässcentrum i Helsingfors, är SFV på plats i två olika monterar.

I den så kallade fondmontern, som SFV delar med tre andra fonder, kan du träffa oss och ställa dina frågor om SFV:s verksamhet och bidragsutdelning. Finns det ett projekt som du vill bolla med oss? Har du specifika frågor gällande SFV:s bidrag, stipendier eller pris? Tveka inte att besöka oss – vi ser fram emot att träffa dig.

Temat i Lärorikts monter är *Mindset*, med mottot **Tänk om ... du lyckas ändå**. Här kan du träffa Lärorikts redaktionsråd för samtal och tips, och du får gärna ge respons på Lärorikt och våra artiklar. Du vinner ett bokmärke, får en Tänk om-affisch till ditt klassrum och en reflek-

tionsdagbok som verktyg för att jobba med dina elevers självkänsla och mål för framtiden. I intervjun här intill (s. 29) med **Annika Sahi** kan du läsa om betydelsen av att ha rätt *mindset* och hur det kan hjälpa dig att våga mer. För vårt *mindset* kan hjälpa oss eller stjälp oss, särskilt när det handlar om inlärning och utveckling. Vårt sätt att tänka och vår inställning är något som hjälper oss vidare i livet, eller får oss att stampa på stället.

Temat för Educa 24–25.1.2025, är Bildning för hopp och hållbarhet. Den röda tråden i programmen på svenskspråkiga Hörnans scen är hopp, framtid och hållbarhet. SFV:s **Niklas Wahlström** deltar i scensamtalet *Motverka polarisering i skolan: Höger, vänster och mittemellan* på fredag 24.1 kl. 12.30–13. Hur kan skolor arbeta för att motverka polarisering

bland elever? Vilken betydelse har värderingar idag? Och hur skapar vi tillit bland våra barn och unga?

Se hela Educa-programmet på educa.messukeskus.com.

Fokusera på det goda

– nycklar till mod och motivation

Text Joanna Nylund

Annika Sahi arbetar som speciallärare på Karamalmens skola i Esbo och utbildar dessutom lärare. Hon är specialiserad i positiv pedagogik. Vi talade med henne om motivation och hur man kan stötta sig själv till att våga mer.

Varför är det ofta så svårt att motivera sig, i synnerhet till något som är lite svårt eller tar tid?

– Den största stöttestenen är ofta bristen på uthållighet. I dagens samhälle är vi vana vid att många roliga saker kommer enkelt: du bara trycker på en knapp och så händer det något fantastiskt. Det är svårt att tävla med! Många av de saker vi gör ser vi ju inte resultatet av direkt, det kan vara en ganska lång process som kräver mycket arbete. Det är värt att jobba med sin egen resiliens för sådant vi inte genast får belöning för.

– En annan sak, och det här ser jag tydligt hos mina elever, är rädslan för att misslyckas. Man vågar inte pröva för ”det går säkert dåligt”. Där brukar jag framhålla ordet ännu, som är lite magiskt: du kan inte ännu. Men du lär dig.

Sahi är fascinerad av det som inom psykologin kallas dynamiskt mindset eller tillväxttänkande. Det innebär att tro att vi kan utveckla våra grundläggande egenskaper. Motsatsen är statiskt mindset, tron att vi är färdigutvecklade och inte kan förändras.

– När du övar blir du bättre, när du anstränger dig blir du bättre. Ställ upp realistiska delmål på vägen mot målet, och kom ihåg att fira när du når dem! Ingen orkar motivera sig för något som är för stort och odefinierat.

En annan viktig sak är att etablera rutiner.

– Gå gärna igenom kalendern och fundera: har jag några vanor och rutiner

FOTO: CATA PORTIN

som hjälper mig att orka bättre, som ger ännu mer engagemang och meningsfullhet? Sätt varje dag in i kalendern någon liten paus i vardagen. Skapa rutiner och gör gärna saker på samma ställe och vid samma tidpunkt. Tillsammans bildar det en struktur som stödjer dig när du behöver göra sådant som känns obehagligt eller motigt på något vis.

Och om vi vill, men inte riktigt vågar – vilka verktyg kan vi ta till för att våga lite mer?

– Jag tror att grunden är en trygg miljö där du har lov att öva, pröva dig fram, misslyckas, lära dig. Att du får eller tar den tid du behöver för det, och att det får ske i lugn och ro. Jag tror jättemycket på att ta små mikropauser där du gör andra saker, till exempel rör på dig. Gör en liten övning i medveten närvaro. Vi är väldigt mycket i våra huvuden hela tiden – det är jätteviktigt att landa i kroppen också. Det gäller både barn och vuxna. Viktiga frågor att ställa är: Hur känns det idag? Vad tänker jag på? Vilka känslor har jag? Det finns kraft att hämta i att stanna upp.

Sahi konstaterar att omgivningens stöd är av stor betydelse, i synnerhet i skolan.

”

Skapa rutiner och gör gärna saker på samma ställe och vid samma tidpunkt.

Annika Sahi

– Om du misslyckas, tänk inte att du misslyckats utan tänk i stället att det är en del av processen. I mitt arbete fokuserar jag jättemycket på det som har gått bra, det som är starkt, det som är fungerande. När jag började jobba som speciallärare kom jag ganska snabbt på att det som fungerar är att jag fokuserar på det som fungerar. Det du fokuserar på, det växer. Om du fokuserar på att hur jobbigt det känns blir det problemen du sätter all din energi på. Men om du i stället fokuserar på det goda orkar du fortsätta, och ger dig själv möjligheten att lyckas. ■

PLAY IN A DAY

– från idé till föreställning på 24 timmar

Ungdomsfestivalen Kulturkarnevalen fick idéen att pröva något helt nytt i teaterväg. Konceptet Play in a Day, där amatörer samarbetar med teaterproffs, går ut på att under ett dygn skapa och sätta upp en pjäs som direkt spelas inför publik. Idén fick läggas på is under pandemin men i september 2024, på Svenska Teatern i Helsingfors, var det äntligen dags.

Text Joanna Nylund ~ Foto Maria Hagström

Kulturkarnevalens producent **Eva-Helén Ahlberg** berättar hur tanken på det nya projektet föddes.

– Vår konstnärliga ledare **Mikael ”Gusse” Andersson**, som då jobbade på Svenska Teatern, hade besökt en teaterkonferens utomlands och sett detta koncept. Han tänkte direkt att det skulle passa Kulturkarnevalen. Han diskuterade sedan saken med teaterns publikarbetare **Noona Leppinen** som sa ”men wow, det här är ju min stora dröm”. Där och då såddes fröet. Vi kontaktade ledningen på Svenskis som också var intresserade.

Kulturkarnevalen riktar sig till ungdomar i åldern 13–19 från hela Svenskfinland, plus språkbadsskolor. Också helt finskspråkiga ungdomar tar ofta kontakt och vill delta.

– Vi visste att genväret skulle bli stort bland ungdomarna, eftersom vi kört teaterlabbar på Kulturkarnevalen i många år och intresset för just scenkonst varit jättestort. Vi fick också 35 deltagare.

David Sandqvist från Svenska Teatern var regissör med övergripande ansvar för projektet. I produktionen ingick alla de olika yrkesgrupper som behövs

Medlemmar ur Svenska Teaterns personal var engagerade i projektet.

för att sätta upp en teaterföreställning. Förutom skådespelarna på scen fanns grupper för dramaturgi, regi, scenografi, rekvisita, ljus och ljud med flera. Svenska Teaterns anställda scenkonstnärer agerade handledare, och dramaturgigruppen fick förhandsuppgifter av dramaturgen **Nina Maria Häggblom** som hade planerat pjäsens miljö färdigt. Karaktärer, händelseförlopp och dialog var däremot på ungdomarnas lott att skapa. Dramaturgigruppen arbetade till sent på fredag kväll med att utveckla scenerna. På lördag morgon började skådespelargruppen direkt repetera

texterna, och scenografigruppen började planera scenografin medan teknikgruppen funderade på ljussättning och ljudeffekter.

Ahlberg har bara beröm för ungdomarna och stämningen som rådde under den mycket intensiva helgen.

– De var verkligen superduktiga. Tänk nu att börja repa text på morgonen och stå på scen samma kväll! På Svenska Teatern dessutom. Amosscenen var nästan fullsatt och den tar in hundra. Säkert var de nervösa, men det märktes faktiskt inte. Det gjorde däremot glädjen och spänningen. Också handledarna från ➔

Glädje, kreativitet och nervositet i en salig blandning gav mersmak åt alla deltagare i Play in a Day.

”
Det bästa med Play in a Day?

"Erfarenheterna jag fick. Både hur man gör en föreställning snabbt och att det faktiskt går. Allt jag lärt mig."

”
Det bästa med Play in a Day?

"Att träffa människor med liknande intressen och att få skapa nåt tillsammans."

teatern var imponerade av ungdomarnas arbete och hur snabbt de lärde sig texterna.

En av deltagarna på scen var **Elsa Djupsjöbacka**, 16, från Purmo.

– Jag har hållit på med teater i cirka sju år, och när jag hörde att det skulle ordnas ett evenemang där man gör en hel produktion på ett dygn så kunde jag inte låta det gå förbi. En crazy idé som jag helt ärligt tvivlade på flera gånger, men det var otroligt lärorikt och jag är så glad att jag deltog!

Mar Porres är 17 år och kommer från Åbo. Han var med i scenografgruppen.

– Jag har tidigare deltagit i Kulturkarnevalen och visste att de ordnar trevliga evenemang. Konst och scenografi är något som intresserar mig, och när jag

läste att man kunde delta som scenograf var saken klar.

En utmaning för både deltagare och teaterpersonal var att hålla stressen på en uthärdlig nivå.

– Det var väldigt intensivt! Allt gick så snabbt och jag var väldigt stressad men det var samtidigt så jätteroligt. Alla jobbade för att det skulle bli så bra som möjligt. Och slutresultatet blev helt otroligt, säger Djupsjöbacka.

Porres konstaterar att utmaningarna och roligheterna gick hand i hand.

– Det mest utmanande var materialet vi skulle arbeta med; det var bara papp och tejp som gällde. Men med lite färggranna strålkastare och kreativt samarbete fick vi det att fungera.

Jag tycker vi hade en jättebra feelis mellan deltagarna och det gjorde allt hundra gånger roligare. Inom scenografgruppen var viben bara på topp!

BITNA AV TEATERFLUGAN. Efter projektet gjordes en utvärdering bland deltagarna, där alla skrev att de gärna skulle vara med på nytt. Eva-Helén Ahlberg är tacksam för möjligheten att kunna erbjuda ungdomarna något av hög kvalitet i kulturväg.

– Det känns fint att kunna ge dem en upplevelse som helt enkelt är rolig, i synnerhet i dagens samhälle som emellanåt känns ganska dystert. På lång sikt handlar det om hälsa och välmående. Vi ger dem också en chans att utvecklas

”

Citat av en handledare:

”Ungdomarna var mycket ivriga och intresserade. De tyckte det var spännande att få jobba på en riktig teater.”

”

Vad har du lärt dig under Play in a Day?

”Hur en scenograf arbetar och hur de olika delområdena inom teater är kopplade.”

”

Vad har du lärt dig under Play in a Day?

”Att man kan göra det man annars inte kunde tro skulle gå bara man tror på det och kämpar.”

som människor. Vissa kommer på att de kanske vill jobba inom kulturen i framtiden.

Uppmuntrade av framgången har Kulturkarnevalen redan planer på att göra om Play in a Day.

– Vi har kastat ut krokarna mot Wasa Teater och tanken är att projektet skulle kunna förverkligas där våren 2026.

Förhoppningen är att Play in a Day skulle kunna bli en återkommande del av Kulturkarnevalen också framöver. Nätverket finns redan, och kontakten till ungdomarna.

En annan aspekt av nyttan med teaterprojekt handlar om svenskans ställning i Finland.

– Vi bidrar ju till att stärka den finlands-

svenska kulturen, identiteten och språket. Vi är glada att kunna erbjuda det här svenska rummet, också för de finskspråkiga ungdomar som faktiskt kommer till Kulturkarnevalen. Vi satsar även på språkbads elever och ser det som viktigt att vara ett forum för språkbad utanför skolmiljön.

Ahlberg nämner också de regionala klyftorna i Svenskfinland.

– Inte är klyftorna jättestora, men någonstans finns de ju nog. Genom att samla finlandssvenska ungdomar i ett gemensamt evenemang minskar klyftorna. De får kompisar, och bildar dessutom nätverk över hela regionen som de kan ha nytta av senare i studielivet och arbetslivet. ■

*Med hjälp av
Vännerna*

Play in a Day

SFV:s mål: Kulturupplevelser för barn och unga med koppling till lärande processer

Beviljat ändamål: Ungdomar producerar under loppet av ett dygn en teaterproduktion under handledning av professionella inom teaterkonsten.

Bidragsmottagare: Föreningen Kulturkarnevalen rf

Beviljat belopp: 5 000 euro

Tidsperiod: 09–10/24

Förväntat resultat: Stärkt intresse bland barn och unga för yrken inom teaterkonsten, verktyg att uttrycka sig själv och upplevelse av kraften i olika konstformer.

Unga vuxna fick sina röster hörda om näthat

Text Nina Winqvist ~ Foto Maria Ehnrooth

I en tid när näthat påverkar den offentliga debatten i allt högre grad, har forskare vid Helsingfors universitet genomfört en studie som undersöker hur unga med politiskt engagemang hanterar hot och trakasserier på nätet. Studien belyser också vilka verktyg och utbildningar som kan hjälpa ungdomar att möta de antidemokratiska krafter som växer på sociala medier. Resultaten publiceras inom kort.

Projektet, döpt till AMSDAK – Aktivt medborgarskap i skuggan av digitala antidemokratiska krafter, fokuserar på hur unga vuxna, som är eller har varit politiskt aktiva inom både parlamentariska och utomparlamentariska rörelser, upplever och hanterar näthat.

Pia Mikander, universitetslektor vid Helsingfors universitet, leder projektet och förklarar att forskarna har velat få en djupare förståelse för hur dessa ungdomar påverkas av näthat och hur deras engagemang formas av den hotbild de vuxit upp med och lever med.

– Vi har velat ta reda på hur aktiva unga ser på näthat i relation till demokrati, och vilken typ av utbildning eller kunskap som kan vara till hjälp för dem som utsätts eller riskerar att utsättas för hat och hot på nätet, säger Mikander.

HUR PÅVERKAS SAMHÄLLENGAGEMANG? Tidigare forskning har visat att näthat inte drabbar alla grupper lika – kvinnor och olika minoriteter är särskilt utsatta. Det som har varit mindre utfors-

kat är de aktivas egna erfarenheter och syn på hur näthat påverkar deras engagemang i samhället.

Mikander och hennes kollegor, universitetslektorerna **Jenni Helakorpi** och **Anna Slotte** samt professorn **Gunilla Holm**, har därför valt att sätta fokus på de ungdomar som aktivt medverkat i politiska rörelser och undersöka hur de hanterar den digitala hatmiljön.

– Vi har lärt oss att unga människor är mycket medvetna om näthatets effekter och har utvecklat olika strategier för att hantera det. Det var ibland överraskande hur många innovativa metoder de använder för att skydda sig själva och fortsätta sitt engagemang, säger Mikander.

NY FORSKNING OM SKOLANS ROLL. Forskningen har också väckt frågor om skolans roll i att utbilda unga i aktivt medborgarskap. Mikander framhåller att många ungdomar idag ser på näthat som en digital form av antidemokratiska krafter som underminerar demokratin.

– Näthat kan leda till självzensur, vilket i sin tur begränsar den fria och öppna dialogen i samhället. Det påverkar särskilt dem som tillhör minoriteter, som ofta är de som drabbas hårdast. Därför är det viktigt att skolor och utbildningssystemet tar upp frågan om hur man kan skydda demokratin mot dessa krafter, säger Mikander.

Det finns också en bredare aspekt av studien som handlar om skolors roll i att utbilda elever i aktivt medborgarskap, och hur man kan förbereda unga på de utmaningar de kan möta om de engagerar sig politiskt eller samhälleligt.

RESULTATEN PRESETERAS SNART. Forskningsresultaten från AMSDAK är ännu inte slutgiltigt publicerade, men de första analyserna presenterades vid den nordiska ungdomsforskningskonferensen NYRIS i Tammerfors i juni. Mikander och hennes team har fått positiv respons från både forskarvärlden och de deltagande ungdomarna.

– Det har varit givande för oss att ta del av deltagarnas erfarenheter och

Pia Mikander är ledare för det SFV-stödda forskningsprojektet Aktivt medborgarskap i skuggan av digitala antidemokratiska krafter. Mikander är också universitetslektor i historiens och samhällslärens didaktik vid pedagogiska fakulteten vid HU.

” Vi har lärt oss att unga människor är mycket medvetna om näthatets effekter och har utvecklat olika strategier för att hantera det.

reflektioner. Många av dem har också uttryckt att de kände att intervjuerna var ett sätt för dem att bearbeta sina egna upplevelser. För oss har det också varit lärorikt att förstå de olika perspektiv som har saknats i samhällsdebatten om aktivt medborgarskap, säger Mikander.

Den slutgiltiga forskningen kommer att publiceras i form av två artiklar: en som fokuserar på de ungas syn på näthat och dess konsekvenser för demokratin, och en annan som tittar närmare på skolans möjligheter att utbilda i aktivt medborgarskap.

VÄGEN FRAMÅT FÖR AKTIVT MEDBORGARSKAP. Trots att forskningen ännu pågår, finns det redan tydliga signaler om att det finns ett stort behov av att utbilda och förbereda unga människor

på de svårigheter de kan komma att möta när de engagerar sig i samhällsdebatten.

Mikander påminner om att aktivt medborgarskap inte bara handlar om att delta i val eller politiska rörelser, utan också om att stå emot de krafter som hotar demokratins grundläggande värden.

– Vi kommer inte att kunna skydda demokratin utan att ta upp dessa frågor och diskutera dem öppet. Att skapa en trygg och öppen offentlig debatt är en viktig del av att värna demokratin, avslutar Mikander.

Så även om forskningen fortfarande är pågående, är den redan en viktig del av den pågående diskussionen om näthat, ungas politiska engagemang och skolans roll i att utbilda nästa generation medborgare. ■

Med hjälp av Vännerna

Näthat

SFV:s mål: Att stärka demokratin och motverka polarisering

Beviljat ändamål: Unga uppmuntras till aktivitet, men möter ofta antidemokratiska krafter i former av näthat. Utreda hur antidemokratiska krafter, särskilt i digitala forum, påverkar unga och vilken slags utbildning som behövs så vi bättre kan rusta unga till aktivt medborgarskap i digitala och fysiska rum.

Bidragmottagare: Helsingfors universitet

Beviljat belopp: 15 000 euro

Tidsperiod: 01.09.2022–31.12.2023

Förväntat resultat: Ge värdefull kunskap om hur näthat fungerar som antidemokratisk kraft och om vilken slags utbildning som kan förbereda unga bättre för ett aktivt medborgarskap i framtiden.

Vill du ha
individuell coaching?

Läs mer på
[sfv.fi/
meningsfulltledarskap](https://sfv.fi/meningsfulltledarskap)

”

En mentor
har själv stor
kunskap inom
ett visst område,
men coachen
behöver inte ha
det på samma
sätt, eftersom det
är klienten som
är experten.

FOTO: JOHNER.SE

Skolledare ska få mer egentid och energi med hjälp av coachar

Text Camilla Lindberg

De certifierade coacherna Cecilia Holmberg och Nina Wendelin ska tillsammans med SFV hjälpa trötta skolledare i Svenskfinland att hitta ny styrka och utvecklas i sitt ledarskap. Genom coachingen som metod erbjuder de en värdefull paus för reflektion – en tidsinvestering för en mer hållbar vardag.

Den bästa experten är klienten själv och coaching handlar om att hitta den egna visheten och själv komma till insikt, säger Cecilia Holmberg, som är speciallärare och certifierad ICF-coach.

Under 2025 kommer SFV i samarbete med två erfarna coacher att erbjuda både individuell- och gruppcoaching för skolledare i Svenskfinland. Det här ingår som

en del i projektet Meningsfullt ledarskap som handlar om kollegialt stöd och ledarskapsutveckling. Coacherna tillhör den internationella globala branschorganisationen ICF (International Coaching Federation).

– Här definierar man coaching som partnerskap med klienter i en tankeväckande och kreativ process som inspirerar dem att maximera deras personliga

och professionella potential, säger Nina Wendelin som är den andra coachen i samarbetet.

NÄR TIDERNÄR FÖRÄNDRAS. Cecilia Holmberg och Nina Wendelin har båda gedigen erfarenhet av professionell coaching i trygga miljöer.

– Målsättningen är att hjälpa varandra att hitta meningen, styrkan och att dela

praxis mitt i en tid av stark förändring. I coaching ingår allt det vi behöver för att skapa engagemang i en tid då många är trötta, säger Cecilia Holmberg.

När hon under en tid arbetade som tutorlärare i ett gymnasium funderade hon mycket på vilket verktyg som skulle stöda ämneslärarna bäst. Hon kom fram till att coachingen var en välfungerande metod.

– Många lärare går på fina utbildningar, men frågan är hur man sedan i vardagen ska kunna bibehålla allt det man lärt sig, och också här är coaching till stor hjälp.

För de skolledare som vill fördjupa sig ytterligare kommer SFV att erbjuda individuell coaching.

– Det är viktigt att påminna om att samtalen alltid är strikt konfidentiella, och när vi träffas individuellt får klienterna en möjlighet att tänka högt och uttrycka sig, säger Cecilia Holmberg.

HITTA NYA LÖSNINGAR. Många skolledare är trötta och arbetsbördan växer. Det här är ett fenomen som media uppmärksammat under den senaste tiden. De två coacherna hoppas att den här mattheten ändå inte ska avskräcka skolledarna från att engagera sig i ytterligare en ny sak.

– Det här initiativet erbjuder avlastning och fungerar som en tidsinvestering när man kanske hittar nya lösningar för sitt dagliga arbete, säger Cecilia Holmberg. Nina Wendelin ser det som en stor förmån att kunna ha tillgång till ett bollplank som stöd för den egna utvecklingen.

– Coaching är en sorts lyx för klienten själv, säger hon.

AKTIVT LYSSNANDE. På fältet finns det många olika begrepp och titlar inom området för personlig utveckling. De två coacherna säger att många brukar

Målsättningen är att hjälpa varandra att hitta meningen, styrkan och att dela praxis mitt i en tid av stark förändring.

Cecilia Holmberg är pedagogie magister och speciallärare samt logoterapeut LIF® och professionell certifierad coach ACC/ICF. Hon har alltid tyckt om att utöka sin kompetens via studier och att hitta nya fungerande metoder för sitt dagliga arbete.

sammanblanda funktionerna coaching och mentorskap. Men skillnaden är stor enligt dem:

– En mentor har själv stor kunskap inom ett visst område, till exempel inom utbildning och pedagogik, men coachen behöver inte ha det på samma sätt, eftersom det är klienten som är experten.

De säger att deras roll som coach inte är att ge vare sig råd eller tips, utan att utifrån ICF:s riktlinjer utöva ett aktivt lyssnande och väcka medvetenhet. De håller båda två ICF-fanan högt. Titeln coach inte är skyddad, och på fältet finns det en rik flora av aktörer som gärna titulerar sig coacher, men som inte alltid har den kvalitetsstämpel som krävs av en certifierad ICF-coach.

ATT DELA KUNNANDE. När SFV introducerar Morgonkaffet, en ny månatlig online-träff, så kommer de här två coacherna att ha en viktig roll. Här erbjuder man skolledare en arena där de kan dela erfarenheter, få stöd och lära av varandra. Träffarna har karaktären av gruppcoaching och kan även innehålla korta föreläsningar.

Coachernas fem tips för att stärka självledarskap

- **Börja med att ta ansvar** – för ditt eget liv, dina mål och din inställning. Du kan inte alltid välja vad som händer, men du kan välja hur du förhåller dig till det.
- **Definiera självledarskap för dig själv** – ta dig tid att stanna upp och sätta ord på vad självledarskap betyder just för dig.
- **Reflektera över nuläget** – var du just nu befinner dig. Vilka är dina styrkor och utvecklingsområden?
- **Visualisera ditt önskeläge** – skapa en tydlig bild av vart du vill nå, och återkom regelbundet till den för att hålla målbilden levande.
- **Ta ett första steg** – oavsett om det är litet eller stort, är ett första steg mot målet alltid ett steg i rätt riktning.

Det centrala i coachingen är att klienten verkligen söker en förändring och vill utvecklas.

Nina Wendelin är ekonomie magister och professionell coach PCC/ICF, diplomerad team- och gruppcoach ICF, certifierad facilitator i motivations- och styrkekartlägningsverktyget SDI 2.0 Core Strengths samt företagare. Hon har mångårig erfarenhet av ledarskaps- och expertroller inom HR, rekrytering och konsultativt kundarbete.

– Det kan till exempel handla om positivt ledarskap, teamledarskap, konflikt-hantering, kommunikation och utveckling av ledarskapsförmågor, säger Nina Wendelin.

Under morgonträffarna får deltagarna möjlighet att delta i handledda diskussioner och reflektioner som följer en viss struktur. Men det är deltagarna själva som står för innehållet, och coacherna fungerar i det här sammanhanget mera som katalysatorer.

EGEN VILJA ÄR A OCH O. Genom det här initiativet vill SFV satsa på en hållbar och långsiktig utveckling för varje enskild skolledare.

– Det centrala i coachingen är att klienten verkligen söker en förändring och vill utvecklas. Man får gärna komma med en strävan efter att bli ännu bättre på det man redan är bra på, säger Nina Wendelin.

– Den egna viljan är verkligen a och o, säger Cecilia Holmberg. ■

Meningsfullt ledarskap – kollegialt stöd och ledarskapsutveckling

Projektet består av fyra olika delar:

- Mentorsprogram
- Stödfunktioner för mentorer
- Månatliga morgonträffar med fokus på gruppcoaching
- Individuell coaching

Projektet riktar sig skolledare som vill växa och trivas som ledare, utveckla verksamhetskulturen i sin enhet och må bra på vägen.

Pilot- och utbildningsfas hösten 2024, start januari 2025.

Arrangörer: SFV i samarbete med FSL, kommuner med svenskspråkig utbildning, Södra Finlands svenska rektorsförening, Österbottens svenska rektorsförening.

Mer information: www.sfv.fi/meningsfulltledarskap

Skolledarnas månatliga morgonkaffe

Vad? Kompetenshöjande och samhörighetsstärkande online-träffar

För vem? Alla skolledare i Finland

När? Startar 15.1.2025, därefter en träff i månaden, alltid på en onsdag

Hur? Online-träffar

Upplägg? En föreläsning eller introduktion som berör någon aspekt av ledarskapets många dimensioner

Anmälan? Ingen förhandsanmälan behövs. Länken till morgonkaffet finns tillgängligt på www.sfv.fi/meningsfulltledarskap

Träffarna leds av certifierade coacherna **Nina Wendelin** och **Cecilia Holmberg**.

Individuell coaching

- Erbjuds inom ramen för projektet Meningsfullt ledarskap från och med januari 2025
- Målgruppen är skolledare som arbetar på svenska i Finland
- Omfattar sammanlagt fem möten med en egen coach
- Träffarna sker online
- Målet är att utveckla färdigheter och insikter som behövs är att kunna fatta mer medvetna och effektiva beslut i sin ledarroll
- Intresserad? Berätta för din förman att du vill delta i den individuella coachingen inom projektet Meningsfullt ledarskap.

Tillitens konst

– att släppa taget i föräldraskapet

En kväll ligger jag vaken långt efter midnatt. Jag ligger och väntar på plinget i telefonen som bekräftar att vår dotter Belle kommit lyckligt fram efter en lång bilresa. Vi har chattat flera gånger under kvällen. Hon är långt över 30 år.

Jag minns en tid då hon var liten och jag inte hade den möjligheten, när barnen sprang ut i världen utan ständig uppkoppling. Det var en tid som kändes oändligt mycket större, där man fick lära sig lita på att de klarade sig själva. Det var en annan tid, med andra utmaningar. Om det här skrev jag nyligen en uppmärksam kolumn i Lärarikt som hette När Lotten och Belle gick till Australien.

Nyligen hörde en pappa av sig till mig med en förfrågan som satte hela det här fenomenet i ett nytt ljus. Han ville börja studera på en yrkesutbildning tillsammans med sin tonåring. Det låter kanske absurt – varför skulle en förälder vilja utbilda sig tillsammans med sitt barn? Men i pappans värld var det logiskt. Han såg det som ett sätt att stötta och följa med barnet i alla de utmaningar och glädjemen som utbildningen skulle innebära.

Och det här är inte ett isolerat fall. Nyligen uppmärksammade media i Sverige ett växande fenomen: föräldrar som följer med sina ungdomar på arbetsintervjuer och till och med vill diskutera barnens arbetsvillkor.

Tanken kan verka extrem. Men för de här föräldrarna känns det förmodligen som en självklarhet. Frågan är dock vad som går förlorat när barnen inte får genomgå processen själva. Kan det ens räknas som ungdomarnas egna steg in i arbetslivet?

Bildning är ett begrepp som traditionellt handlat om att utveckla ett självständigt och kritiskt tänkande, att lära för livet och kunna navigera i en komplex värld. Idag behöver vi kanske en modern tolkning av bildningsbegreppet i föräldraskapet.

Det är allt för enkelt att praktisera ett överdrivet närvarande, eller snarare kontrollerande föräldraskap. Med smarttelefoner, appar och smarta klockor är föräldrarna endast ett knapptryck ifrån sina barn. Tekniken blir en slags digital navelsträng, som aldrig riktigt klipps av. Denna bildning i självständighet framstår som avgörande i en tid då tekniken möjliggör ständig närvaro – kanske mer än vad som är hälsosamt för våra barns utveckling.

Jag kommer ihåg när vår fyraåring vandrade den långa sandvägen till sin vän Lotten. Utan mobiltelefon och utan att veta exakt vad som väntade henne. Hennes mod och vilja att utforska världen var en livsträning som var ovärderlig.

Jag tror att bilda barn handlar om att ge dem grunden för att stå på egna ben, och det är en konst som vi kanske behöver återupptäcka. Kanske är det inte barnen, utan vi föräldrar, som behöver en ny slags insikt – en bildning i tillit och tro på att livet bär, till och med ett trettioårigt barn som kör bil i nattens mörker.

En förståelse för att verkliga liv kräver att man ibland får ramla för att kunna resa sig igen. Den största gåvan vi kan ge våra barn är väl ändå förmågan att mentalt stå på egna ben.

Kolumnen som skribenten hänvisar till finns att läsa på lararikt.fi under temat Mindset.

Camilla Lindberg

CAMILLA LINDBERG JOBBAR INOM YRKES-UTBIDNINGEN, ÄR JOURNALIST, SKRIBENT FÖR LÄRORIKT OCH HAR ÄVEN SKRIVIT FLERA PLATSBIOGRAFIER.

”

Tekniken blir en slags digital navelsträng, som aldrig riktigt klipps av.

Hur kan man stöda VÄLBEFINNANDET på arbetsplatsen?

Sanna Wenström

SANNA WENSTRÖM ÄR PEDAGOGIE DOKTOR, FILOSOFIE MAGISTER, SPECIALYRKESLÄRARE OCH LEKTOR VID ULEÅBORGS YRKESHÖGSKOLA. HON HAR DOKTORERAT OM POSITIVT LEDARSKAP OCH ARBETS-ENGAGEMANG, SAMT SKRIVIT TVÅ FAKTABÖCKER I ÄMNET. WENSTRÖM HAR ÄVEN UNDER FLERA ÅRS TID UTBILDAT OCH HANDETT LÄROINRÄTTNINGAR, FÖRETAG OCH ORGANISATIONER ATT TA I BRUK POSITIVT LEDARSKAP.

Välstående personal är utan tvekan en organisations viktigaste resurs, och att främja välbefinnandet anses vara ett viktigt mål för en organisation, oavsett bransch. Ändå är det vanligt att man med välbefinnande på arbetsplatsen främst avser fysisk eller psykisk arbetsförmåga eller bristen på dessa, såsom symptom på stress eller utmattning.

Problemet är att när välbefinnandet på arbetsplatsen definieras på detta sätt blir det individens, arbetstagarens ensak. Detta påverkar i sin tur vår uppfattning om de medel som vi tror kan främja välbefinnandet på arbetsplatsen: företagshälsovård, motionsedlar, rekreationsdagar och pausgymnastik. Samtidigt glömmes vi bort att välbefinnandet i första hand uppstår i själva arbetet och genom arbetet.

En humanistisk-holistisk människosyn, som positivt ledarskap och organisation bygger på, ger ett större perspektiv på välbefinnandet än så.

Enligt den humanistisk-holistiska människosynen är människan en helhet, en fysisk, psykisk, social och andlig varelse – även i arbetslivet. Detta betyder att välbefinnandet på arbetsplatsen inte fungerar åtskilt från det övergripande välbefinnandet. Allt vad människan upplever och möter i sitt arbete påverkar hennes välbefinnande i och utanför arbetet. Den humanistisk-holistiska människosynen

beaktar människan som individ med erfarenheter, vilket innefattar också individuella utgångspunkter och förutsättningar för välbefinnandet. Välbefinnande grundar sig inte på samma saker för alla, och samma saker påverkar inte alla på samma sätt. Någon kan förlora nattsömnen på grund av den stress en förändring för med sig, medan en annan ser förändringen som en inspirerande utmaning och stimulans.

Enligt den humanistisk-holistiska människosynen främjas välbefinnande på arbetsplatsen av organisatoriska och sociala förhållanden: varje människa kan blomstra om bara förhållandena är de rätta. Därför blir ledarskapet, organisationen och arbetsgemenskapen viktiga för utvecklandet av välbefinnandet på arbetsplatsen.

POSITIVT OCH AKTIVT VÄLBEFINNANDE I FOKUS.

Positiv organisationsforskning, baserad på positiv psykologi, betonar att välbefinnande inte uppstår ur en brist på illamående. En bra arbetsförmåga innebär inte nödvändigtvis välbefinnandet i arbetet. När välbefinnandet är aktivt och positivt, är på plus, vilket innebär att arbetstagaren är entusiastisk och engagerad i sitt arbete, kan man också se en koppling till produktiviteten, resultaten och kvaliteten i organisationen.

Forskning visar att en arbetstagare som är entusiastisk och upplever arbetsengagemang mår bra i ett helhetsperspektiv: arbetsengagemanget påverkar den fysiska

hälsan och fritiden på ett positivt sätt, vilket märks bland annat på bättre sömnkvalitet. Arbetsengagemang ökar inlärningen, utvecklingen och hur man utvecklas i arbetet samt förebådar bättre välbefinnande också vid förändringar. På organisationsnivå har arbetsengagemang konstaterats ha samband med till exempel resultat, produktivitet, lönsamhet, nöjda kunder och tillväxt. När vi vill främja välbefinnande i arbetet på ett sätt som gör gott både för individen och organisationen, lönar det sig att sikta in sig på att främja arbetsengagemanget. Det är ett exakt begrepp som också kan mätas på ett tillförlitligt sätt. Genom forskning har vi dessutom tillgång till tillförlitlig information om med vilka medel arbetsengagemang kan främjas på arbetsplatserna.

ELEMENTEN I EN ORGANISATION SOM FRÄMJAR VÄLBEFINNANDE. I min egen och min forskningsgrupps forskning har vi dragit nytta av och vidareutvecklat PRIDE-teorin gällande positiva organisationer. PRIDE-teorin beskriver och strukturerar de element som när de realiseras i en organisation, gör det möjligt och främjar arbetsengagemang och entusiasm bland personalen. Den svarar alltså på frågan hur man kan främja välbefinnande på arbetsplatserna. Med hjälp av PRIDE-teorin kan man granska ledarskap, organisationer och arbetsgemenskaper och dessutom också inlärningsmiljön.

PRIDE-teorins delområden är positiv praxis (*P, positive practices*), interaktion och samarbete (*R; relationship enhancement*), styrkor (*I, individual attributes*), positivt ledarskap (*D, dynamic leadership*) samt positiva känslor och positiv atmosfär (*E, emotional wellbeing*).

Interaktion och samarbete (*R*) är utgångspunkten för välbefinnande och inlärning. Arbetsengagemang uppstår genom interaktion och möten i vardagen. Vid förändringar och utmaningar fungerar samarbete, hjälpsamhet och kollegialt stöd som en resurs som uppmuntrar till att prova något nytt. Även positivt ledarskap består framför allt av interaktion och realiseras i växelverkan: den viktigaste ”ledarskapsmetoden” för ledaren är ledning av interaktion.

Det är lätt att förstå hur viktigt det är med interaktion, men det är också lätt att glömma bort det när det är bråttom i vardagen. Distans- och hybridarbete utgör en utmaning främst för den spontana interaktionen. På arbetsplatserna är det viktigt att fundera över vilka verksamhetsätt och vilka praxis som gör det möjligt att mötas och interagera samt att samarbeta, dela tankar och brainstorma tillsammans. Och hur ökar vi interaktionen, delaktigheten och deltagandet i otaliga möten och sammanträden och vad gör dem betydelsefulla och inspirerande?

Det är också viktigt att vi verkligen uppskattar varandra och våra olika styrkor och tar oss tid att lära känna varandra. Var och

ILLUSTRATION: ISTOCK/GRIVINA

ILLUSTRATION: ISTOCK/GRIVINA

en kan själv påverka hur man interagerar med och bemöter andra. För att vi ska kunna känna oss själva och på så sätt förstå andra människor krävs förståelse för olikheter, och delområde I i PRIDE-teorin utgör en öppning till detta.

Styrkor (I) innebär att varje medlem i arbetsgemenskapen är unik utifrån sina styrkor och egenskaper och att allehanda styrkor behövs och kan användas i arbetsgemenskapen, arbetsteamet och arbetsuppgifterna. Den vida styrkesynen delar in människornas olikheter i sex styrkeslag: karaktärsstyrkor, naturliga begåvningar, färdigheter och kunnande, intressen, värderingar och resurser. ”Styrke-zonen” eller ”Styrkecirkeln” innebär att när människan i sitt arbete får fungera inom ett område där hon kan dra nytta av sina styrkor inom alla dessa styrkeslag optimeras hens entusiasm och välbefinnande.

För att man ska kunna dra nytta av sina styrkor krävs att man känner till dem. För att identifiera styrkor kan arbetsmetoder som bygger på den vida styrkesynen användas. Vår metod VOIMAKEHÄ® - Styrkecirkeln, är ett exempel på ett konkret verktyg för att identifiera, sätta ord på och strukturera styrkorna individuellt och i team. När förståelsen ökar för de egna styrkorna och för de individuella utvecklingsbehoven, är det möjligt att utveckla det egna agerandet och den egna interaktionen samt att förstå andra. Insikten om att det är möjligt att både lyckas i arbetet och nå det bästa välbefinnandet genom att använda sig av sina egna autentiska styrkor, ger samtidigt kraft och stärker självmedkänslan.

Vår forskning visar att delområdet styrkor är viktigast när man vill utveckla en positiv organisation och arbetsengagemang. Exempelvis interventioner på arbetsplatsen som bygger på styrkor stärker också på kort sikt arbetsengagemanget och det psykologiska kapitalet på ett mätbart sätt.

Positiva känslor och positiv atmosfär (E) är kännetecknande och en förutsättning för en välmående arbetsgemenskap. De positiva känslorna påverkar vårt välbefinnande på ett övergripande sätt och stärker såväl de fysiska och psykiska som de sociala resurserna. Positiva känslor uppstår dock inte, om man i arbetsgemenskapen inte kan uttrycka, bemöta och hantera alla slags känslor. Utgångspunkten för en positiv atmosfär är att man blir medveten om och identifierar sina egna känslor och sitt ”känslöhem”, vilket innebär att det också är möjligt att ”leda” sina egna känslor. Detta förutsätter reflektion och en vilja att stanna upp vid de egna känslorna, både som individ och som grupp.

Ledarna och cheferna leder atmosfären genom sitt eget exempel, genom att tala om sina känslor, genom att intressera sig för andras känslor samt genom att göra det möjligt att bemöta känslor, till exempel med hjälp av en genomgång av stämningen i början av ett möte. I en känslomässigt autentisk atmosfär, är det möjligt att berätta hur man känner inför något och där man kan dela både glädje och sorg, mår människorna bra och känner sig mindre överbelastade. På motsvarande sätt kan en tystnadskultur till och med leda till utbrändhet.

Positiv praxis (P) innefattar alla verksamhetssätt, rutiner, strukturer eller processer som realiserar på det vardagliga eller strategiska planet och som främjar de andra delområdena i en positiv organisation, det vill säga positiv interaktion, användningen av olika styrkor eller positiva känslor och positiv atmosfär. Att identifiera och utveckla positiv praxis är en viktig del i verksamheten i en positiv organisation: Genom att upptäcka och observera goda och fungerande förhållanden och framgångar kan man aktivt stärka och främja det som är bra i stället för att fokusera på fel eller på det som inte fungerar.

Oberoende om man känner till PRIDE-teorin, finner man vanligen positiv praxis på alla arbetsplatser, även om PRIDE-teorin fortfarande är okänd. Sådant som behöver utvecklas identifieras oftast i mötespraxis, diskussionspraxis (bland annat i utvecklingssamtal) samt i förfaranden vid bedömning och mätning, vid utvecklingen av praxis har man stor nytta av PRIDE-teorin.

Positivt ledarskap (D) påverkar alla de andra delområdena inom PRIDE-teorin, eftersom ledaren och cheferna har en större möjlighet än andra att påverka verksamheten och praxis på grund av sin roll. Varje medlem i arbetsgemenskapen kan dock påverka sitt eget tänkesätt och agerande och därmed bidra till interaktionen, atmosfären och att olika styrkor uppskattas i arbetsgemenskapen. Därför innefattar delområde D även självledarskap.

Enligt min definition känner en positiv ledare (eller den som leder sig själv) till sina egna styrkor, känslor och sätt att bemöta och interagera med andra samt ”erkänner” dvs. identifierar också vilka utvecklingsbehov som dessa styrkor ger upphov till. Detta kräver en vilja att stanna upp, rannsaka och reflektera över sig själv. Reflektion är ett verktyg för att utveckla den egna tankegången och personligheten samt för att stärka den egna självmedvetenheten och självkännetheten. Den är absolut nödvändig när det gäller inläring, men också för att vi ska kunna agera och fatta beslut på ett etiskt och moraliskt hållbart sätt.

SAMMANFATTNINGSVIS. I dag vill man ”leda baserat på kunskap” dvs. leda med hjälp av informationsledning i alla organisationer. Därför är det viktigt att också forskningsrön som gäller människors och olika gruppers välbefinnande används då organisationer utvecklas. Utgångsläget här är förståelsen av människan som en helhet och som en upplevande varelse i arbetet, alltså den humanistisk-holistiska människosynen.

Välbefinnande på arbetsplatsen uppstår inte ur lösryckta eller slumpmässiga aktiviteter, enstaka rekreationsdagar, och inte heller som ett resultat av individens arbetsförmåga eller välbefinnande. För att man ska kunna främja välbefinnande på arbetsplatsen krävs att man först definierar det välbefinnande som eftersträvas och sedan väljer en lämplig referensram för ledarskapet och att denna referensram medvetet, målinriktat och systematiskt tillämpas på alla plan i utvecklandet av organisationen, från strategin till det vardagliga arbetet.

Inget är mer praktiskt än en god teori. PRIDE-teorin har framgångsrikt tillämpats på utvecklandet av olika organisationer redan i flera år. Som en av våra deltagare uttryckte det: ”Positivt ledarskap och PRIDE-teorin sammanlänkar viktiga faktorer för välbefinnande och inläring till en helhet som fungerar som struktur för ledarskapet.” ■

ILLUSTRATION: ISTOCK/GRIVINA

Elis Horttana och Nellie Wickström
klättrar på kuben i parkourparken i Karis,
Walter Ajalin gömmer sig inne i kuben.

Katarinaskolans utomhusundervisning inspirerar

Text & Foto Sebastian Dahlström

Katarinaskolan i Karis satsar på friluftsdagar med idrott, vandring och matlagning under bar himmel. Ämnen som modersmål, matematik och biologi vävs nästan obemärkt in i utomhusundervisningen, där tonvikten ligger på samarbete och gruppdynamik.

Katarinaskolan i Karis satsar på friluftsdagar med idrott, vandring och matlagning under bar himmel. Ämnen som modersmål, matematik och biologi vävs nästan omärkbart in i utomhusundervisningen, där tonvikten ligger på samarbete och gruppdynamik.

Det är roligare att vara ute än att vara inne. Vi är ju inne rätt mycket i skolan, så det är fint med variation och frisk luft.

Det säger **Elis Horttana** som går i klass 5C i Katarinaskolan i Karis. Han är nöjd med att skolan satsar på friluftaktiviteter, och med jämna mellanrum flyttar en del av undervisningen utomhus. **Nellie Wikström** som går i 4C håller med.

– Jag gillar att hitta på olika lekar utomhus, och att leta efter saker i naturen. Jag tycker också väldigt mycket om att laga mat ute i naturen.

– Vi har simmat, byggt ett vindskydd och lagat tortilla, berättar klasskompisen **Elvira Spennert**.

VÄLMÅENDE I FOKUS. Utomhuspedagogik har redan under flera års tid varit en självklar del av undervisningen i Katarinaskolan. Skolans utomhuspedagogik går under namnet *Naturligtvis*, och har utvecklats av rektor **Tove von Schantz** och specialklasslärare **Christa Rothwell**.

– Vid sidan av mitt jobb som specialklasslärare har jag utbildat mig till vildmarksguide. Jag jobbar numera med utomhusundervisning en dag i veckan, där jag i tur och ordning tar med mig

Specialklasslärare Christa Rothwell och rektor Tove von Schantz med en del av utrustningen som används i utomhusundervisningen: vindskydd, stormkök och olika skoluppgifter som passar ute i skog och mark.

” Den bästa feedbacken: När elever berättar att de fått ett stormkök i julklapp.

skolans alla klasser ut i naturen, säger Christa Rothwell.

Inspirationen till utomhusundervisningen kommer från flera håll, bland annat genom det kontinuerliga samarbetet med Finlands Svenska Idrott.

– Och redan i flera år har skolorna i Raseborg haft välmående som ett fokusområde, och vi har förstått att barnen behöver rörelse för att må bra. Därför satsar vi på att vara utomhus så mycket som möjligt, säger rektor Tove von Schantz.

SAMARBETE VIKTIGAST. I utomhusundervisningen blandas kunskap med lek, och skolämnena som exempelvis modersmål, matematik eller biologi går att få in naturligt i en utomhusmiljö.

– Vi kanske letar efter något som börjar på en viss bokstav i naturen, eller så räknar vi med kottar eller stenar. Men det viktigaste är att fokusera på samarbete och att stärka gruppdynamiken, säger Christa Rothwell.

Eleverna har simmat, paddlat, klättrat, orienterat, vandrat, åkt slalom, byggt vindskydd, grillat pinnbröd och lagat mat med stormkök. Tove von Schantz säger att responsen har varit positiv.

– Vi har gjort en utvärdering i skolan, och de flesta elever tycker mycket om utomhusundervisningen. Och eleverna mår bra av det här.

Skolans lärare är inne på samma linje – och i vissa fall har friluftslivets smittat av sig på barnens föräldrar. ➔

Från vänster, medurs: Nellie Wikström, Walter Ajalin, Elvira Spennert och Elis Horttana.

– Den bästa feedbacken jag har fått är när elever berättar att de fått ett stormkök i julklapp eller födelsedagspresent. Då vet jag att hela familjen har blivit inspirerad, säger Christa Rothwell.

UTOMHUSUNDERVISNING HÖR TILL MORGONDAGENS SKOLA. Både Christa Rothwell och Tove von Schantz är överens om att utomhusundervisning spelar en viktig roll i framtidens skola – som en motvikt till det digitala och barns och ungas allt mer stillasittande livsstil.

– Inställningen till skolundervisningen ändras när man byter miljö, det blir tydligare vad barnen har lätt eller svårt för. Många barn idag behöver öva sig på att praktiskt tillämpa det de lärt sig på teoretisk väg, säger Tove von Schantz.

Christa Rothwell tillägger att utomhusundervisningen också ger eleverna en konkret möjlighet att se sin egen utveckling.

Jag vill ge eleverna möjligheten att själv prova på, göra misstag, lära sig och slutligen klara en uppgift.

Christa Rothwell

– Det finns inget tvång, men jag brukar uppmanera eleverna att våga prova på något de aldrig gjort förut. Det handlar om “learning by doing” – jag vill ge eleverna möjligheten att själv prova på, göra misstag, lära sig och slutligen klara en uppgift.

Christa Rothwell och Tove von Schantz intygar att gruppsammanhållningen blir stark när hela klassen tillsammans arbetar mot ett gemensamt mål.

“MAN ORKAR BÄTTRE NÄR MAN INTE BARA SITTER INNE”. Rektor Tove von Schantz och specialklasslärare Christa Rothwell uppmanar andra lärare att med jämna mellanrum prova på att flytta undervisningen utomhus. Frisk

luft och miljöombyte ger nya krafter för att ta tag i det kontinuerliga skolarbetet.

Och eleverna jag träffar på Katarinas skolan är inne på samma linje. Det vanliga skolarbetet i klassrummet löper bättre när man fått vara ute och röra på sig.

– Man orkar bättre när man inte bara sitter inne, konstaterar Elis Horttana.

Tidigare i höstas fick han och Walter Ajalin i klass 5A prova på en av de mer avancerade aktiviteter som Christa Rothwell har gjort med eleverna: repellering, alltså att klättra ner för bergsklippor med rep.

– Det var jätteroligt att repellera ner för klipporna. Särskilt efter ett tag när jag blev säker på hur det hela gick till – och jag vågade hoppa lite, säger Walter Ajalin. ■

Redan i treårsåldern väljer barnen en aktiv eller passiv livsstil

Text & Foto Sebastian Dahlström

Finlands Svenska Idrotts projekt Mera Ute vill få skolelever och dagisbarn att röra sig mer utomhus. Projektet finansieras av SFV, och målsättningarna handlar både om förbättrad hälsa och en sundare dagis- och skolmiljö. Samtidigt pågår akademisk forskning om hur barn bäst kan motiveras att vara aktiva.

Vår målsättning är att få in mer fysisk aktivitet i skolorna och inom småbarnspedagogiken. Det handlar om att röra sig mer på rasterna, men också om utomhuspedagogik – att allt fler lektioner skulle hållas utomhus.

Det säger Eva-Lotta Backman, sakkunnig inom småbarnsrörelse vid Finlands Svenska Idrott.

Barn och unga rör på sig allt mindre. Nationella mätningar visar att nästan 40 procent av skoleleverna har så dålig fysisk kondition att det kan medföra hälsorisker, och det här vill Finlands Svenska Idrott motverka. Inom projektet Mera Ute har organisationen besökt ett stort antal skolor och daghem i Svenskfinland.

– FSI har redan länge arbetat för att främja barnens fysiska motion, men inom Mera Ute-projektet har fokus särskilt legat på utomhusaktiviteter. Vi har kastat frisbee, orienterat, spelat bollspel, hoppat hopprep, sprungit och gjort intensiva tabata-träningar, för att nämna några exempel, säger Backman.

PEDAGOGERNA ÄR VIKTIGA FÖREBILDER

Projektet Mera Ute riktar sig också till de vuxna i skolorna och på daghemmen. Eva-Lotta Backman säger att ett av projektets fokusområden har varit att få daghemspersonalen att inse hur viktiga de är som rörelseförebilder för barnen.

– Om pedagogerna står stilla på dagisgården så gör barnen det också. Därför har vi satsat på att aktivera pedagogerna, så att de åtminstone en gång per dag leker något som gör att barnen blir andfådda. Rekommendationen för både dagisbarn och skolelever är tre timmar rörelse per

Eva-Lotta Backman | FOTO: JEANETTE HARF

dag, varav åtminstone en timme ska vara pulshöjande.

Eva-Lotta Backman säger att barn redan i treårsåldern tenderar att välja en mer aktiv eller mer passiv livsstil, som kan medföra långtgående hälsokonsekvenser senare i livet. Därför är det så viktigt att också små barn uppmuntras till att röra på sig.

– Hur mycket man satsar på rörelse och motion i daghemmen beror mycket på de enskilda kommunerna. På vissa håll jobbar man mycket med rörelse, medan vår kampanj inledningsvis stött på lite motstånd på andra håll. Mycket handlar om hur kommunen prioriterar. Det kan vara svårt för en enskild pedagog att införa stora förändringar, men när initiativet kommer uppifrån brukar det ofta ge bra resultat.

MOTION MOTVERKAR MOBBNING OCH ENSAMHET.

Att röra sig mera är inte enbart nyttigt för den fysiska hälsan. Motion kan också motverka flera av de psykiska problem som förekommer i skolmiljöer, som mobbning, utanförskap och psykiskt illamående hos barnen.

– Motionens sociala och psykiska fördelar syns tydligt. Ta exempelvis småbarnsgrupper som får vara ute och bygga

en koja tillsammans: barnen kommunicerar och samarbetar inom en gruppgemenskap samtidigt som de är fysiskt aktiva.

Iskolorna kan utomhuspedagogik tillföra fler dimensioner i undervisningen jämfört med vad som är möjligt i ett klassrum.

– Är man aktiv i kroppen är man aktiv i knoppen. När man får röra sig samtidigt som man lär sig blir tankeverksamheten mer fokuserad. Vi har också sett att utomhuspedagogik brukar gynna elever med specialbehov, säger Eva-Lotta Backman.

SAMARBETE MED UNIVERSITET.

Mera Ute är ett treårigt projekt. Inledningsvis kartlade FSI vardagsmotionen i de finländska skolorna och daghemmen, och nu när projektet är inne på sitt andra år är det fältarbete som ligger i fokus.

– Vi erbjuder också kostnadsfria föreläsningar med sakkunniga för skol- och daghemspersonalen. De har varit mycket populära.

Till projektet hör också akademisk forskning. FSI samarbetar med pro gradu-skribenter inom Åbo Akademi och Jyväskylä universitet. Målsättningen är att undersöka vilka faktorer som får barn i dagis- och skolåldern att röra på sig och välja att leva ett aktivt liv i framtiden. ■

Med hjälp av Vännerna

Mera Ute

SFV:s mål: Högre välbefinnande inom utbildningen

Beviljat ändamål: Nya modeller för skolor och kommuner att främja rörelse bland barn och unga

Bidragmottagare: FSI rf

Beviljat belopp: 35 000 euro

Tidsperiod: 05/24–05/25

Förväntat resultat: Ökad motivation bland barn och unga att röra på sig.

Rörelseglädje som medicin

– dansen lyfter unga ur oro och ensamhet

Text Camilla Lindberg

– Den bubblande glädjen som kan uppstå när våra kroppar är i rörelse till musik kan konkurrera med den dopaminhalt som hundratals likes kan ge på sociala medier, säger forskaren Anna Duberg. I tio års tid har hon arbetat med konceptet Dans för hälsa som har spritt sig som en löpeld i hela Norden.

I mitt arbete som fysioterapeut mötte jag många unga med stressproblematik och var frustrerad över att det verkade finnas ett glapp mellan deras behov och vad vården kunde erbjuda. Jag har själv dansat hela livet och hade stort intresse för att få arbeta med psykosomatiska utmaningar på ett mera lustfyllt sätt, berättar forskaren **Anna Duberg**.

Hon sökte med ljus och lykta efter ett komplement till de traditionella vårdmetoderna. Ungdomarna själva frågade också efter fysisk aktivitet som inte var tävlingsinriktad. Många av dem hade olika återkommande symptom som till exempel huvudvärk, magvärk, oro, nedstämdhet och andra stressrelaterade besvär.

DANSEN GAV TYDLIGA RESULTAT. För att göra en lång historia kort. I dag kan Anna Duberg titulera sig medicine doktor. Hon tillhör Institutionen för Hälsovetenskaper vid Örebro Universitet och är även forskningshandledare vid Universitetssjukvårdens forskningscentrum i Region Örebro län.

Metoden Dans för hälsa fick sin början i ett forskningsprojekt, en dansinterven-

tion för tonårsflickor med internaliserande problem. Resultaten från studien visade tydligt att det självskattade välmåendet ökade när unga fick dansa och ha en regelbunden kravlös fysisk aktivitet under åtta månader.

– Det här gällde upplevelsen av både det emotionella och det kroppsliga välmåendet. Unga som deltog började lita mera på sin kropp, de fick en ny hållning och tryggare rörelsemönster som samtidigt ökade självsäkerheten även och i andra sammanhang utanför danssalen.

– När dansen används kravlöst och tillgängligt, utgör den ett värdefullt verktyg för att stärka psykiskt välbefinnande, säger Anna Duberg, som själv har dansat hela livet.

UNGA VÅGADE GÅ TILL SKOLAN IGEN.

För att möta den stora efterfrågan på metoden som låg bakom forskningsresultaten utvecklades metoden Dans för hälsa, som numera används som en kompletterande insats inom elevvården. I dag finns det cirka 800 utbildade dansinstruktörer i Norden som alla är knutna till Dans för hälsa, och inget tyder på att intresset skulle avta.

”

När dansen används kravlöst och tillgängligt, utgör den ett värdefullt verktyg för att stärka psykiskt välbefinnande

Anna Duberg

FOTO: DELAFOI.SE

– När man nämner dans tänker många ofta på en prestation med avancerad koreografi som man ska utföra inför en publik. Dansen är så mycket rikare än så, och när den används kravlöst och tillgängligt så utgör den ett värdefullt verktyg för att stärka psykiskt välbefinnande, säger Anna Duberg.

Hon kan berätta många solskenshistorier om ensamma som fått nya vänner via metoden. Elever som lidit av utanförskap och utmanande skolfrånvaro under många år har genom dansen kunnat att ta ett tryggt första steg ut mot ny självförtroende.

– Vi använder oss av styrd koreografi som vi blandar med fri improvisation. Vi blandar olika dansstilar där musiken är ett värdefullt verktyg och vi utgår från

sådan musik som unga tycker om. Med hjälp av musiken och rörelsen kan man få hjälp med att komma in och ut ur olika känslotillstånd.

FOKUS PÅ DET FRISKA. Anna Duberg berättar att danstillfällena ofta fungerar som en frizon från vardagens bekymmer.

– Vi fokuserar på det som är friskt och har kul tillsammans. Även om man har någon form av problematik, behöver man också fokusera på att lyfta fram det positiva. Det är viktigt att ha samtalsstöd och även medicinering vid behov, men det är också viktigt att ha ett forum där man inte behöver prata om problemen, utan istället få påminna sig om det som fortfarande fungerar och vara i rörelse, säger Anna Duberg.

I oktober besökte Anna Helsingfors och höll en öppen föreläsning, och i samband med den arrangeras en instruktörskurs i Dans för Hälsa. Den riktades till personal i vård och skola, och ordnas i samarbete med Folkhälsan som redan använder metoden.

VI FÖDS MED DANSEN INOM OSS.

– Människan börjar dansa redan som bebis, när den lilla blöjrumpan börjar röra sig till musik. Dans tillhör oss alla och vi föds med en rytm och ett behov av att röra på oss, men av olika anledningar tappas den bort på vägen, säger Petra Turja.

Hon jobbar med hälsofrämjande utvecklingsarbete på Folkhälsan, är också utbildad fysioterapeut och har själv dansat sedan hon var barn. Hon har

FOTO: CATRIN SVENFORS

gått Dans för Hälsas instruktionsutbildning och är nöjd över att Fokhälsan kan erbjuda en metod som också kommuner och välfärdsområden kan ha nytta av.

Petra Turja från Fokhälsan är kontaktperson för Dans för hälsa i Finland.

– Fokhälsan fick nys om Dans för hälsa-metoden och den visade sig innehålla alla nyckelfaktorer som behövs för att öka de ungas välmående, säger Petra Turja.

I likhet med Anna Duberg lyfter hon fram den ekonomiska nyttan man kan få om antalet besök till elevvården börjar minska i en kommun till följd av dansen.

– Det är viktigt att vi lär känna våra kroppar och förstår vilken potential det finns inbyggt i regelbunden rörelse, säger Anna Duberg.

ALLT SOM BEHÖVS FINNS REDAN. Petra Turja säger att hon inte personligen har några exakta forskningsbaserade siffror att peka på, men att de effekter hon

Petra Turja från Fokhälsan är kontaktperson för Dans för hälsa i Finland.

märkt och hennes egna upplevelser från verkstadsgolvet är desamma som Anna Duberg sett i sin forskning.

Båda poängterar att dansmetoden inte är tänkt att ersätta övrig elevvård, utan att vara ett komplement.

Artikeln har publicerats på Lärorikt, SFV:s webbplats för dig som är intresserad av pedagogik och lärande och som vill följa med vad som händer på fältet.

– Den ger möjlighet till många olika implementeringsnivåer och kommunerna kan förverkliga metoden på olika sätt och för olika målgrupper. Den kontext som instruktören själv kommer ifrån påverkar också, säger Petra Turja.

Just nu finns det cirka 20 utbildade dansinstruktörer i Finland och ungefär ett dussintal har redan kommit i gång med verksamheten.

– Det här är inte en dyr metod för all infrastruktur som behövs finns redan i våra kommuner, till exempel gymnastiksalarna och personal inom till exempel ungdomsverksamheten. Det handlar enbart om att börja tänka i lite nya banor. Är man nyfiken är det bara att ta kontakt med mig, säger Petra Turja. ■

LÄRORIKT

Om hur jag blev lucia till slut

Luciafirandet var i min barndom en skönhetstävling eller alternativt en gullighetsjuttu man hade dagisbarn att göra. Niondeklassisterna hade fått i uppdrag att upprätthålla luciatraditionen i högstadiet. Från varje nionde klass skickade man således en kandidat som kunde tävla om att bli högstadiets lucia. Klassen skulle rösta om vår representant och klassföreståndaren delade ut lapparna där vi skulle skriva ett flicknamn.

Jag visste redan på förhand att det inte skulle bli jag som fick luciakronan, såklart inte, men jag hoppades på någon enstaka röst. Klassföreståndaren började räkna upp namnen som stod på lapparna. Kekkonen, Kekkonen, Kekkonen. Alla de andra flickorna i klassen fick åtminstone en enda röst, vid mitt namn på tavlan ekade det tomt. Det var då jag insåg hur verkligen ful jag var i mina jämnårigas ögon. Det hjälpte inte att klassens representant skolkade från luciatågets övningar och istället stod ute vid mopederna på tobak. Jag var avundsjuk på hennes status och skönhet men samtidigt också irriterad på att den arbetsmoral som krävdes för att göra ett sådant uppdrag inte kommit i åtanke hos mina röstande klasskamrater. För mig var motiveringen kring lucia mer än att stå som en tissiliisa framför skolan. Lucia för mig innebar att få höra om teman som kvinnors utsatthet, känna stämningen med mysiga ljus och lyssna på flickor som verkligen kunde sjunga.

I luciatider som vuxen vaknade jag upp till att folk skickat gratulationsmeddelanden om hur jag blivit utsedd till lucia av kulturkretsen i Svenskfinland. Genast gick tankarna till gamla erfarenheter och hur det hela måste vara ett förnedrande skämt från någon kulturelitist som vill sätta mig på plats. Det visade sig istället vara Svenska Yles kulturpodd Sällskapet, där författaren Ellen Strömberg hade knåpat ihop en fiktiv finlandssvensk julfilm. I synopsisen skulle den nyländska protagonisten upp till Vasa för att hitta sig själv i juletider. Där stöter hen på en julmarknad där bland annat Bitte Westerlund står och säljer närodlat och en luciakröning ska ta scen. Där skrider den fiktiva Rosanna Fellman upp som lucia och läser en arbetarkampdikt som börjar med orden: ”Staffan var en stalledräng och int var det nu nån som tackade honom för det.”

De senaste åren har det blivit allt svårare att hitta kandidater som vore intresserade av att ställa upp i luciatraditionen på lokal basis. Traditioner ändras med omgivningens vindar och enligt etnologen Bengt af Klintberg är det en naturlig del av traditioner att behålla en del gammalt och samtidigt föra in något mer samtida. Hela luciafirandet skulle gynnas av att få inslag av tematik som unga tycker är viktigt idag. Exempelvis genom att läsa dikter om stalldrängens oavlönade slit.

Rosanna Fellman

ESTRADPOET, FÖRFATTARE OCH ÖVERSÄTTARE.

Hela luciafirandet skulle gynnas av att få inslag av tematik som unga tycker är viktigt idag.

Skrivtävlingarnas vinnare

firades på Helsingfors bokmässan

Text Christine Skogman ~ Foto Pia Pettersson

Sammanlagt 136 diktare tävlade i år om vinsten i SFV:s skrivtävling för under 30-åringar, Arvid Mörne-tävlingen. Första pris gick till Felicia Sarling, hemma från Åland och bosatt i Uppsala. Till SFV:s skrivtävling för över 30-åringar, Solveig von Schoultz-tävlingen, skickades sammanlagt 151 diktbidrag. Första pris gick till Aja Lund från Jakobstad.

Många av årets bidrag till Arvid Mörne-tävlingen kretsade kring teman som hör ungdomen till, förändringsprocesser, relationer och identitetssökande, effekterna av den tekniska utvecklingen, samhällets pressande krav och oro inför framtiden.

– Ibland är språket och greppet konventionellt, men en glädjande stor del av skribenterna signalerar formell medvetenhet och strävan att förtäta språket. Vi får prov på centrallyrisk fördjupning, experimentlusta och genomtänkta speglingar av samtiden, säger **Ralf Andtbacka**, juryns ordförande.

– Arvid Mörne-tävlingen fortsätter att locka en stor mängd bidrag och att vaska fram sådana som var prisvärda var inte svårt denna gång. Det visar att tävlingen fortsättningsvis fyller en funktion som sporre och möjlighet för unga skribenter och mer allmänt som stöd för den finlandssvenska litteraturen, säger han.

Första priset på 5 000 euro gick till **Felicia Sarling** för den drivna och suggestiva diktsviten *Kap Cavella*, som enligt tävlingsjuryns motivering ger prov på lyrikens förmåga att i elliptisk form kommunicera komplexa känslor och erfarenheter.

Andra pris på 3 000 euro gick till **Vivi Lindberg**, bosatt i Helsingfors för diktsviten *Valar som sjunger och stjärnor som faller*, där ett diktsubjekt som med en tricksteraktig Diva-energi rör sig genom sitt poetiska universum som består av hemliga förälskelser, kråkor i bröstet, Napoleon och en fisk som kallas Vända.

Tredje pris på 2 000 euro gick till **Mattias Wingren**, Vasa, för hans dystopiska dikt-

svit *Terminal*, där han utforskar gränssnittet mellan människa och maskin, minne och mardröm, liv och utplåning.

Ett hedersomnämmande tilldelades **Sonja Lindstedt**, Åbo, för diktsviten *Vad är fel på mig?*, där doomscrolling, koncentrationssvårigheter, bokstavsdiagnoser och utseendefixering är några av ämnena i hennes dikter.

Ett hedersomnämmande tilldelades även **Ida-Maria Sola** från Åbo för hennes meditativa diktsvit där joggning står i centrum, och oro, förgänglighet och minnen av en brusten kärlek finns i periferin.

Arvid Mörne-tävlingens jury bestod av författaren och förläggaren **Ralf Andtbacka**, litteraturvetaren och kritikern **Fredrik Hertzberg** och litteraturvetaren **Kaneli Kabrell**.

Solveig von Schoultz-tävlingens juryordförande **Adrian Perera** berättar att årets tävling var mycket intressant – inte bara vad gäller återkommande teman utan också hur svårt det var att välja en vinnare.

– Som begrepp verkar ordet *poesi* väcka associationer till en äldre tid, det blir lätt parrim och ålderdomliga formuleringar som *ty* och *ehuru* och romantisering av naturen. Sånt förekom bland årets 151 tävlingsbidrag, men rent tematiskt kan man ändå säga att årets kull kände ett starkt vemod: det var många brustna hjärtan och mycket oro.

Enligt Perera har det direkta tilltal som figurerar i sociala medier letat sig in i poesin, vilket inte alltid är till diktens fördel.

– En svår livssituation är inte automatiskt stor konst och intrycket blir lätt

bittert. Med det sagt har årets vinnare visat att de kan skapa tankeväckande, rent av komiska strofer ur ett tungt stoff och kan känna sig stolta.

Första priset på 5 000 euro tilldelades **Aja Lund** för hennes feministiskt och erotiskt kryddade diktsvit *Lustkväde till landsbygden*, som vildsint öser på med extra allt, inom ramen för ett noga tyglat och träffsäkert poetiskt formspråk.

Andra pris på 3 000 euro gick till **Sofia Rönn** i Skaftung för en anonym diktsvit som på ett sjungande melodiskt språk frambesvärjer en stark kroppslig förbindelse till jorden, kanske den ärvda, och naturen omkring den.

Tredje pris på 2 000 euro gick till **Lotta Djupsund**, Helsingfors/ Vasa, för åtta dikter utan titel. I hennes trevande, provande diktvärld spränger vardagens detaljer in i det eteriska med diamantens skärpa.

Ett hedersomnämmande tilldelades **Sandra Holmqvist** i Vasa, för diktsviten *Mythologie moderne*. I denna läckra, fantasieggande och både narrativt och formmässigt stringenta diktsvit möter vi mytologiska naturväsen i uppdaterad form.

Ett hedersomnämmande tilldelades också **Sofia Östman** i Bennäs, för den anonyma diktsviten som inleds med *Jag är örnen som kommer till dem som försöker ta något som inte är deras*.

I juryn för Solveig von Schoultz-tävlingen satt författaren **Adrian Perera**, författaren **Malin Kivelä** och litteraturvetaren **Yasmin Nyqvist**.

Läs juryns motiveringar i sin helhet på sfv.fi. ■

Felicia Sarling

Ida-Maria Sola

Mattias Wingren

Vivi Lindberg

Sonja Lindstedt

Sofia Östman

Lotta Djupsund

Sofia Rönn

Sandra Holmqvist

Aja Lund

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och på webbplatsen hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Sebastian Gripenberg

FÖRENINGSEXPERT

Namnteckningsrätt i föreningar

I föreningar bygger beslutsfattandet på demokrati, där styrelsen tillsammans och som ett kollektiv representerar föreningen. Eftersom detta i praktiken är opraktiskt eller rentav omöjligt att arrangera i vardagen finns regler om namnteckningsrätt, liknande de som gäller för andra typer av organisationer.

VAD INNEBÄR NAMNTECKNINGSRÄTT? Namnteckningsrätt betyder att en person har rätt att juridiskt företräda en förening, till exempel genom att skriva under ett avtal. Det är dock viktigt att förstå att namnteckningsrätten inte ger någon rätt att fatta egna beslut om vad föreningen ska göra. Namnteckningsrätt innebär endast att personen har rätten att juridiskt bekräfta beslut som föreningen redan har tagit, som att teckna ett hyresavtal, öppna ett bankkonto eller köpa en tjänst.

ANSVAR OCH BEGRÄNSNINGAR. Det är alltså för att föreningen ska kunna sköta sina ärenden smidigt som namnteckningsrätten finns. Men den som har namnteckningsrätt kan inte agera på egen hand, till exempel genom att sälja föreningens egendom eller anställa personal om det inte finns ett styrelsebeslut i fråga. Om en namntecknare missbrukar sin rätt och handlar utan grund och genom sina handlingar skadar föreningen kan personen bli ersättningskyldig och riskera att åtalas för missbruk av förtroendeställning som i normala fall är ett målsägandebrott.

Det är enkelt att kontrollera vem som har namnteckningsrätt – uppgifterna finns i föreningsregistret.

ORDFÖRANDES NAMNTECKNINGSRÄTT. Det är vanligt att föreningens stadgar specificerar vem som har namnteckningsrätt. Om inget anges, gäller standardreglerna i föreningslagen.

Ordföranden har som regel alltid rätt att teckna föreningens namn, förutom om personen är omyndig eller försatt i konkurs. Om stadgarna inte anger annat, har ordföranden rätt att teckna ensam. Stadgarna kan dock begränsa detta

genom att kräva att ordföranden tecknar tillsammans med någon annan. Det är inte möjligt att i stadgarna bestämma att ordförande inte har rätt att fungera som namntecknare.

ANDRA MED NAMNTECKNINGSRÄTT. Enligt föreningslagen kan stadgarna ge namnteckningsrätt till:

1. En eller flera styrelseledamöter.
2. Andra personer i föreningen, baserat på deras roll, till exempel en kassör eller generalsekreterare. Namnteckningen hänger då ihop med uppdraget.
3. Någon med en personlig fullmakt från styrelsen, vilket kan vara en medlem, funktionär eller en extern person med ett specifikt uppdrag.

Notera att det är viktigt att stadgarna tydligt beskriver dessa möjligheter. En förening kan inte ge någon namnteckningsrätt om det inte finns stöd för det i stadgarna.

RISKER OCH PRAKTISKA LÖSNINGAR. Att en person ensam kan teckna föreningens namn kan innebära en risk, särskilt om något går fel. Samtidigt är det ofta enklare i praktiken, särskilt med dagens digitala lösningar som personliga bankkoder eller Suomi.fi-rättigheter.

FÖRENINGSGENRETT. Föreningar måste anmäla förändringar i vem som har namnteckningsrätt till föreningsregistret. Det räcker att anmäla ordföranden och andra personer med denna rätt. Om felaktiga uppgifter finns i registret kan det bli svårt att hantera bankärenden eller andra myndighetskontakter. Föråldrade uppgifter kan dessutom skapa onödiga risker för föreningen. Kom alltså ihåg att uppdatera uppgifterna!

HUR GÖRS EN NAMNTECKNING? Enligt föreningslagen ska "en föreningens namnteckning innehålla föreningens namn och namntecknarens eller namntecknarnas egenhändiga underskrift". I dag sker detta ofta digitalt, med hjälp av bankkoder eller liknande verktyg.

§ 2 UR SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

5 826

medlemmar
i Understöds-
föreningen för SFV
per 19.11.2024

301

medlemmar
i Svenska
folkskolans vänner
per 19.11.2024

425

fonder inom SFV

17 699

kursdeltagare

940

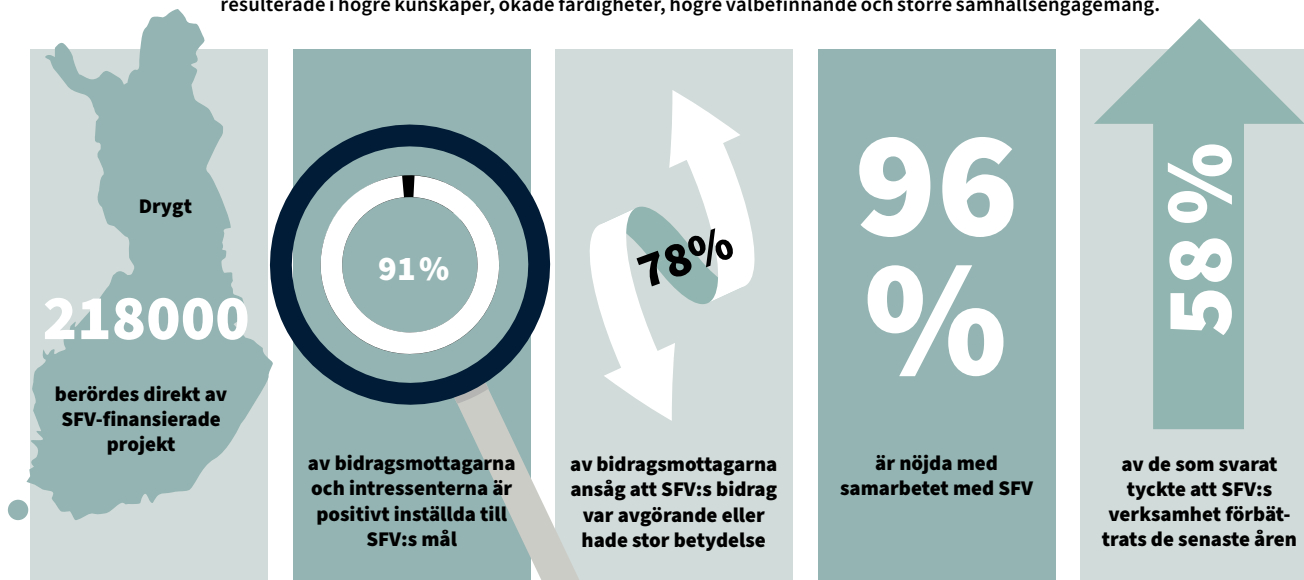
kurser i samarbete
med SFV:s studie-
central år 2023

52
cirklar

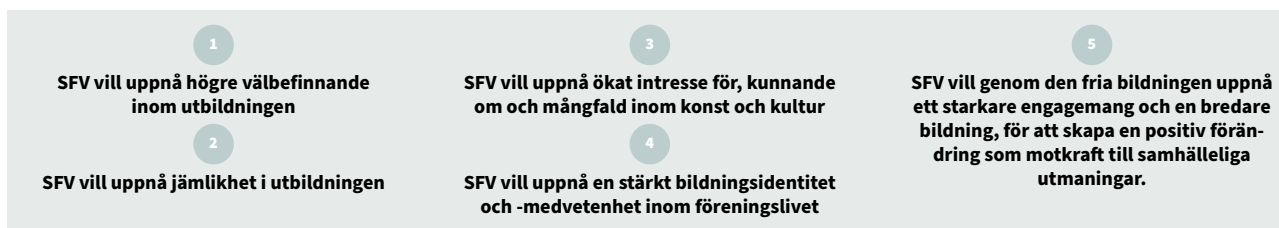
495
cirkeldeltagare
år 2023

PROJEKTEN SOM SFV STÖDDE ÅREN 2019-2021

resulterade i högre kunskaper, ökade färdigheter, högre välbefinnande och större samhällsengagemang.

SFV:S MÅL UNDER STRATEGIPERIODEN 2022-2025

Fri ansökningstid

Vi tar emot ansökningar och delar ut allmänna bidrag kontinuerligt. Du kan ansöka om bidrag för projekt vars verksamhet är i linje med de målsättningar som SFV har för nuvarande strategiperiod.

Mer information:
www.sfv.fi/bidrag

Kom med i SFV!

Som medlem får du SFV-magasinet, SFV-kalendern (SFV:s årsbok), och som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Som medlem får du också rabatt på böcker från Schildts&Söderströms. Medlemskapet i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner kostar 15 euro/år. Skriv in dig på webbsidan www.sfv.fi/medlem, ring 045-121 08 64 eller skicka e-post till svf@svf.fi.

Donationer och testamenten

Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland. Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@svf.fi eller 040 355 9935.

Adressförändring

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/adressandring

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND (SLS)

DIGITALA STÄMMOR
FINLANDSSVENSK MUSIKKULTUR
I FÖRÄNDRING

Johannes Brusila, Kaarina Kilpiö,
Inka-Maria Nyman & Kim Ramstedt

ISBN 978-951-583-643-4

242 sidor, häftad

Cirka pris 25 euro

Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel.

■ I dag är musiken en naturlig del av vår vardagliga ljudvärld. Digitaliseringen har gjort det enklare att producera, sprida och lyssna på musik. Vad innebär det för minoritetsmusik och små musikkulturer? Fyra musikforskare kartlägger hur digitaliseringen genomsyrat den finlandssvenska musikkulturen, med fokus på bland annat folkmusik, populärmusik, körsång och hiphop.

HISTORISKA OCH LITTERATUR-
HISTORISKA STUDIER 99

Red. Anna Biström & Jens Grandell

ISBN 978-951-583-618-2

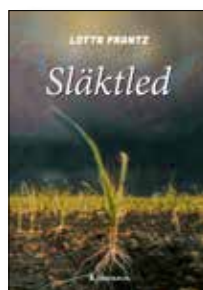
334 sidor, häftad

Cirka pris 24 euro

Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel.

■ Vilka författare och fenomen kommer vi ihåg, vem och vad glömmar vi, och hur formas dessa minnen och glömmanden? Temat är osynliggörande/synliggörande och Carola Envall, Frederike Felcht, Mona Forsskåhl, Maria Lassén-Seger, Maarit Leskelä-Kärki, Maria Lival-Juusela, Per Mendoza, Sanna Ojanne, Tomi Riitamaa, Karoliina Sjö, Maria Ulfgard, Johanna Wassholm, Hanna Åkerfelt och Mia Österlund medverkar.

LIBRARIA

SLÄKTLED

Lotta Frantz

ISBN 978-952-7587-09-6

313 sidor, inbunden

Riktpris 25 euro

Köp på www.libraria.fi, i finlandssvenska bokhandlar och i nätbokhandlar.

■ När Signe föds i början av 1900-talet har hon livet av sin mor. Hon lever ett hårt liv på den österbottniska slätten, fyllt av kamp, med döden som den ständiga följeslagaren. Historien följer Signe och hennes ättlingar genom nästan hundra år. Det som förbinder dem är rötterna. Släktled är en skildring av livsöden, av sådant som förs vidare genom generationerna och sådant som formar en människa.

DET VAR NYFIKENHETEN
BAKOM ALLT

Yrsa Grüne-Luoma

ISBN 978-952-7587-14-0

304 sidor, inbunden, illustrationer i färg och svartvitt

Riktpris 29 euro

Köp på www.libraria.fi, i finlandssvenska bokhandlar och i nätbokhandlar.

■ Nyfikenheten har lotsat journalisten Yrsa Grüne-Luoma genom en stor del av livet. Egentligen ville hon jobba med teater, men till slut fann hon sig själv bland Natobombningar och humanitära katastrofer. I sina memoarer tar Yrsa oss genom sin uppväxt och karriär, men delger också en mängd tankar om allt ifrån biståndsarbete och arktiska miljöfrågor till Natomedlemskap och pågående konflikter.

FÖRLAGET SCRIPTUM

TÍTERES FROSTBITNA TILLIT EN KALEJDOSKOPISK RESA

Georg Korkman

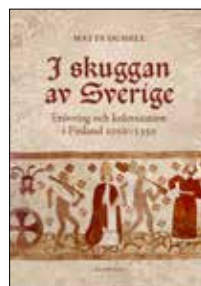
ISBN 978-952-7523-29-2

285 sidor, inbunden

Pris 39,60 euro

Köp på www.boklund.fi

■ Títeres frostbitna tillit äger likheter med ett kalejdoskop. Författaren vill frigöra sig från den misstro han så länge hyst. Romanen beskriver Rios slum med kalla fakta lika väl som en samba vars text och rytm vädjar till känslorna. Författaren möter även i favelan fattigdom och känslökyla och påminns om sin egen uppväxt på ett industriområde i Vasa på 40- och 50-talet då karga villkor rådde.

I SKUGGAN AV SVERIGE ERÖVRING OCH KOLONISATION I FINLAND 1050-1350

Matts Dumell

ISBN 978-952-7523-27-8

232 sidor, häftad

Pris 28,90 euro

Köp på www.boklund.fi

■ Under början av medeltiden koloniserades kustområdet i Finland med svensk allmog – från Viborgska viken ända till Karleby i norr. Tusentals svear emigrerade till Finland och utvandringen upphörde först med digerdöden 1350. Hur Finland blev till är allttjämt omtvistat och mytomspunnet. Vilken är sanningen om de tre korstågen, var biskop S:t Henrik en historisk person? Var erövringen oblodig?

LABYRINTH BOOKS AB

I SKOGSRENNENS MARKER METSÄPEURAN MAILLA

Hans Hästbacka

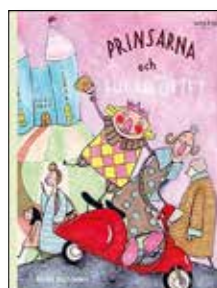
ISBN 978-952-5986-50-1

200 sidor

Pris 25 euro

Köp i bokhandeln eller direkt från förlaget www.labyrinthbooks.fi

■ Det har blivit en renässans för den vackra, en gång jaktutrotade, skogsrenen. Hans Hästbacka har under olika årstider följt och fotograferat skogsrenen i dess naturkänsliga habitat. Hästbacka ger i ord och bild en naturskildring som är en hyllning till de vackra, för många okända djuren i den finländska faunan.

PRINSARNA OCH LUFTSLOTTET

Tanja Aumanen

ISBN 9789180736015

32 sidor

Pris 22 euro

Köp i bokhandeln eller direkt från förlaget www.labyrinthbooks.fi

■ Prinsarna Stig-Britt och Ola kan inte hitta myset i sitt nya, luftiga slott. Kan myset finnas i köpcentret? Eller gömmer det sig på Inter-nätet? Kanske det har smugit sig in i en ståtlig staty från Italien eller somnat i en hög med dinosaurier? Var finns det där myset egentligen?

FONTANA MEDIA

DET SMAKAR LIV
VARDAGSTANKAR OCH RECEPT
Birgitta Udd

ISBN 9789515509000
 136 sidor, inbunden
 Pris 26,90 euro
 Beställningar: www.fontanamedia.fi,
info@fontanamedia.fi eller
 tfn 040 831 5897.

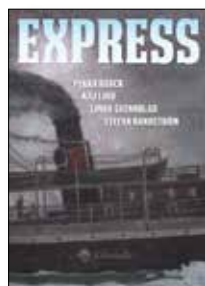
■ Reflektioner om liv, drömmar och tro. Till varje stämning och känsloläge hittar du ett recept. Varför inte duka fram en långsam frukost, baka en tröstande chokladfudge eller fixa en glädjebunch? Bland recepten hittar du också många gluten- och laktosfria alternativ. Vardagstankarna och recepten vänder ansiktet mot ljuset och doftar av örter och kryddor. Det smakar liv!

STILHETENS GEMENSKAP
GLIMTAR FRÅN RETREATGÅRDEN SNOAN
Pian Wistbacka, red.

ISBN 9789515509031
 168 sidor, inbunden
 Pris 29,50 euro
 Beställningar: www.fontanamedia.fi,
info@fontanamedia.fi eller
 tfn 040 831 5897.

■ Vad är det som gör Snoan till en så speciell plats för så många? I femtio år har den sympatiska retreatgården i Lappvik välkomnat till dagar av avskildhet, bön och meditation. Det sätter spår. I den här inspirationsboken kommer retreatdeltagare, husfolk och retreatledare till tals. Tillsammans slår de upp dörren till retreatens och Snoans värld.

LITORALE

EXPRESS
*Pekka Barck, Kaj Lindh,
 Stefan Randström, Linda Svennblad*

ISBN 9789527224984
 289 sidor, limbunden, rikt illustrerad
 Pris 42,90 euro
 Köp på litorale.fi eller i bokhandeln.

■ Alla känner till historien om Titanic. Men vem vet att en liten ångbåt i våra egna farvatten har en minst lika spännande historia? Det här är berättelsen om postångaren Express som körde reguljär vintertrafik mellan Hangö och Stockholm under de hårdaste vintrarna i mannaminne – före isbrytarnas tidevarv. Och om alla de som seglade med henne: Hangökaptener, rikssvenska varietésångerskor, ryska amiraler, västnyländska bondpojkar... Följ med på en hårresande, gripande och rolig äventyrsskildring om en banbrytande båt, som mirakulöst nog aldrig sjönk.

DEN TRANSSYLVANSKE
VANDRAREN
Leo Löthman

ISBN 9789527224922
 208 sidor, inbunden
 Pris 33 euro
 Köp på litorale.fi eller i bokhandeln.

■ I början av 1930-talet vandrar en ung herde sin väg från Pietroasa i Transsylvanien. Han behöver tjäna pengar till att köpa en motorcykel och ett klänningstyg – hans vandring blir lång och prövande. Den leder småningom ut på havet, ett naturfenomen han aldrig tidigare sett, vidare till en åländsk ö och till Helsingfors. I huvudstaden vinner han framgång som artist. Hans strävan har fått stark draghjälp av Helsingforskonventionen som ratificerades 1925 och av finländarnas dittills oupptäckta längtan efter tango.

ULF SMEDBERG

FRÅN KUSTFORTEN TILL SVIRFRONTEN

PAUL VIKLUNDS FRONTDAGBOK

Ulf Smedberg

ISBN 9789529493814

82 sidor

Pris 20 euro

Köp i bokhandeln eller direkt från författaren:
ubjs45@gmail.com, eller 050 553 4669

■ Boken är en sammanställning av soldaten Paul Viklunds dagböcker som fördes under två krigsskeden. Dagböckernas krigsskådeplatser har av författaren införts i historisk kontext samt innehåller ett stort bildmaterial samt kartor.

VENDELS FÖRLAG

DE JORDBUNDNA

Emma Kanckos

ISBN 978-91-986637-9-2

159 sidor, häftad/danskt band

Cirka pris 21 euro

Köp i välsorterade bokhandlar,
nätbokhandlar, direkt av författaren

■ I sin debut *De jordbundna* skildrar finlandssvenska Emma Kanckos (född 1989) dem som blir kvar när de förmögna lämnat jorden. Det är ett dystopiskt diktepos om explosioner, hunger och framtidshopp.

BOKLUND PUBLISHING

BERÖRING SOM VISKAR

Hanna Granqvist

ISBN 978-952-7320-26-6

79 sidor, häftad

Pris 20,70 euro

Köp på www.boklund.fi

■ Hanna Granqvist (f. 1976) bor i Vörå kommun, Österbotten, Finland. Hon har tidigare gett ut barnboken *Tor och gråten* (2022, Förlaget Scriptum) tillsammans med Tanja Aumanen.

*Det kan ta tid
att lägga märke till
en smygande förändring,
uppfatta skiftningen,
obalansen,
det annorlunda.*

*Det kan ta tid
att acceptera
tillståndet
som nu råder.*

SKATAS-VILJAM

EN ÖSTERBOTTNISK WESTERN

Kenneth Norrlin

ISBN 978-952-7320-25-9

247 sidor, häftad

Pris 24,90 euro

Köp på www.boklund.fi

■ Det finns många sätt att berätta en bra historia, ett rykte som blir en skröna. En vandringsägen. Något som folk berättar för varandra i underhållningssyfte. ”När Norrlin berättade om sin farfar kryddade han lite extra och märkte att skrönan gick hem. Ett frö började gro – att kunna underhålla fler personer med skrönor om en man han aldrig träffat. Hans farfar William Norrlin, Skatas-Viljam.”

JULKLAPPSTIPS FÖR BARN OCH UNGA

ÅLDER: 3-6 ÅR

**ULRIKA HANSSON OCH
MAIJA HURME**

Kom, vi springer!

Rob vet att man ska leka med alla på eftis. Men vad gör man om det finns någon man inte gillar att leka med?

"Jag skulle inte tveka att kalla detta poetiskt bildberättande och det är högsta betyg."
– HBL

ÅLDER: 9-12 ÅR

MALIN KLINGENBERG

Slättens systrar

Systrarna Saba och Sarina står upp mot en grym vuxenvärld. *Slättens systrar* är den första delen i trilogin *Berättelser från Gibat*, en storslagen bokserie om familjeband, vänskap och om att återta makten över sitt eget liv.

ÅLDER: 9-12 ÅR

AXEL ÅHMAN

Smugglarens skatt

Oliver ska bo hos farmor i skärgården, men blir indragen i ett riktigt smugglaräventyr!

Smugglarens skatt är en adventsbok indelad i 24 kapitel – läs ett kapitel varje dag i december ända fram till jul.

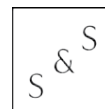
ÅLDER: 12-15 ÅR

ELLEN STRÖMBERG

Ingen början inget slut

Augustvinnaren Ellen Strömberg tar med oss till Öuran och låter oss uppleva en ungdomskärlek som får själen att skälva. *Ingen början inget slut* är en berättelse om sorg och förälskelse. Och om att leva vidare i andra, för evigt.

SFV-medlemmar får
45 procent rabatt på alla böcker
på litteratur.sets.fi.
Använd kampanjkoden Aktie123.

SCHILDTS &
SÖDERSTRÖMS

FOTO: JÜRGEN HOWALDT/ WIKIMEDIA COMMONS

Kan du Svenskfinland?

Av Jesper von Hertzen

- 1 Vilken slags utbildning har getts på Nylands brigad sedan år 1990?
- 2 Vad heter undervisningsminister Anders Adlercreutz musicerande dotter i förnamn?
- 3 Den första i Finland grundades 1838 i Åbo. Vilken form av hjälpande avses?
- 4 Vilket djur finns på förlaget Förlagets logo?
- 5 På vilket årtionde utgavs den första Muminboken?
- 6 I vilket TV-program som körde i gång i början av oktober deltar skådespelaren Mimosa Willamo och hennes pappa Patrick Willamo?
- 7 Inom vilken konstform är Linda Bondestam mest känd?
- 8 Vad heter den i Chicago födde ishockeyspelaren som i skrivande stund spelar för FM-ligaklubben Jukurit från S:t Michel?
- 9 Vilken byggnad i empirestil – ritad av arkitekt Carl Ludvig Engel och färdigställd år 1828 – är den mest berömda byggnaden i Eckerö?
- 10 Vad heter familjeföretaget från Jakobstad som tillverkat kött- och charkuteriprodukter alltsedan 1951?

1. Kustjägarutbildning / 2. Ilon / 3. Frivillig brandkår, FBK / 4. Uggla / 5. 1940-talet (1945) / 6. Amazing Race Suomi / 7. Illustrering (av främst barnböcker) / 8. Alexander Ruutu / 9. Post- och tullhuset / 10. Snellman

BRE PÅ	→	GUDS-TJÄNST	←	ÖCKSA EN BREZ) NEV REPARERA	SMÖR-TUNNA	→	TYCKER	←	PRESUM-TION
→	→								→
STRÅL-GLANS					LÄTER NEKAND				
HEDER-LIG STRUNT-PRAT					RYSK HÄRSKAL				DIADEN
→				EXTREM AVMÄTT-HET	LÄPP-SALVA PAPE-GOJA				
OCH REPOR-TAGE								NICKEL PÅBUD	
SKAPARE AV NY-NORSKAN							SAKSTRÄM BOSTÄTNING I NEGEV-ÖKNEN		
SAGO-VÄSEN	UTAN ANMÄR-KNING	SEA ELE-VER FRAM MOT VALUTA I POLAN							
BMA 2024	↓	HATA POJK-NAMN ÅSTAT	KENDALL BRITISK SKÅDE-SPELARE			KUL-SPRUTE-PISTOL			UTAN INNE-HÄLL
PLAGA ÖPPNADE PAULIG ÅR 1904			MR APPEL SOM INER FÄLLER LÅNGT FRÅN TRÄDET STRIKHA		OLLE ALMBERG	PRISTOV-NIK, FOT- BOLL- TRÄNARE GRUPP			SKALET-ÖDL
NORDISKA KOMPANIET		TAR SIG FRÅM BAKLINGS	GISSAT HEL			KVIGA FUKTIG	PINGST-LILJA	MR TALLRIK GEMEN	
PAN-FLEJT				Flick-NAMN STATIV MED TRÄ BEN					BLOMMA
KDL-MÖRK	ILL-VILLIG YTVIDD			MORA-LISK	UTROP BETECK-NING FÖR NYSSNING		FÖRE ÖFTA		
			EN AV MUSCANA REKLAM				SNÄLL PARTI FÖR BAREN		KORT BESÖK
ERBIUM		MATLUST MÄRR				MR STRÄNGAD FÖR SPILL			
FÖRE-SKRIFT						TRIKLOR-ETYLEN LÄGGER SKYT		KISEL INSEKT	
→			KRYDDA AV EN VÄXT						
UTGIFT SOM KLENOD	KATT-DJUR		KÄRRA			KALL KLUB			KINES

NAMN: _____

ADRESS: _____

MOBILNUMMER (OBLIGATORISKT) _____

Vinsten för kryss 4-2024 är två SFV-biografier. Skicka in lösningen senast 20.1.2025 till SFV:s redaktion, Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också fota din lösning och e-posta den på **OBS! NY ADRESS: kryss@sfv.fi**. Skriv in dina uppgifter på själva kryss 4, vi sparar endast bilden i vårt utlottningssystem. Mobilnummer är obligatoriskt, för eventuell paketvisering ifall du vinner utlottningen.

SUDOKU ENKEL

				1				9
		8			7		5	1
			6	3		2	4	
6			2	5	8			
9	4	5				8	2	3
			3	4	9			5
	1	3		2	6			
2	7		1			5		
4				7				

SUDOKU SVÅR

	6						3	2
		1		2				9
5					1	6		
			7			3		
			5	8	2			
		5			6			
		4	1					8
1				4		9		
8	2						7	

KRYSSLÖSNING 3-2024

58 svar lämnades in, 30 per post, och 28 per e-post. Fru Fortuna gynnade denna gång **Måns Ulenius** i Pargas. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNARNA I KRYSSSET?

- De svar som kommit per e-post förses med en löpande numrering som fortsätter numreringen av de lösningar som kommit brevlades.
- Summan av antalet lösningar förs in i en slumpgenerator, som drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna utlottningen.

ANAGRAMJAKTEN

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Kommatering eller specialtecken som frågetecken, kolon eller talstreck finns inte med. De rätta svaren hittar du på denna sida.

SYFÖRENING DILLEN BÄR

TOKDÅRE SOPADE FUGA

LYDA NYA PIA

IHJÄLSLAGNE OLJAN DRÄGLAR TVÄRVÄNT

EGOISTEN HÅNA RÄNN

LÖSNINGAR

- HETARE ÄN NÄGONSIN • SID 12
- TÄVLINGEN SNÄLLA HJÄLTAR ÄR AVGJORD • SID 14
- PLAN I NÅD • SID 30
- FOKUSERA PÅ DET GODA • SID 29
- BILDNING ÄR FÖRNYELSE • SID 5

SUDOKU ENKEL

5	6	4	8	1	2	3	7	9
3	2	8	4	9	7	6	5	1
7	9	1	6	3	5	2	4	8
6	3	7	2	5	8	9	1	4
9	4	5	7	6	1	8	2	3
1	8	2	3	4	9	7	6	5
8	1	3	5	2	6	4	9	7
2	7	9	1	8	4	5	3	6
4	5	6	9	7	3	1	8	2

SUDOKU SVÅR

9	6	8	4	7	5	1	3	2
7	4	1	6	2	3	5	8	9
5	3	2	8	9	1	6	4	7
6	8	9	7	1	4	3	2	5
4	1	3	5	8	2	7	9	6
2	7	5	9	3	6	8	1	4
3	9	4	1	6	7	2	5	8
1	5	7	2	4	8	9	6	3
8	2	6	3	5	9	4	7	1

Konstnärer, författare, läkare,
musikskapare, upptäcktsresande, statsmän, forskare,
präster, folkbildare, äventyrare, smuglare...

Victor
Westerholm

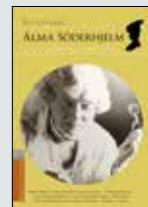
Aleko
Lilius

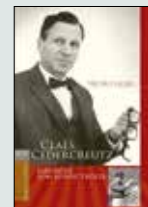
Eirik
Hornborg

Anna
Bondestam

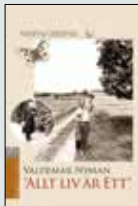
Alma
Söderhjelm

Claës
Cedercreutz

Algoth
Niska

Valdemar
Nyman

Erik
Cainberg

Helena
Westermarck

Hilma
Granqvist

Johannes
Klockars

Martin
Wegelius

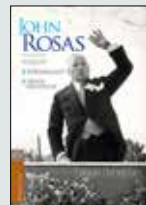
Sigrid
Schauman

Rafael
Karsten

Evy
Björkman

John
Rosas

Jan-Ivar
Lindén

Tito
Colliander

Allan
Wallenius

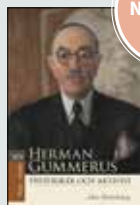

Anna
Bäckström

Ina
Colliander

Nyheter!

Herman
Gummerus

Fanny
Sundström

SFV-biografierna handlar om svenskspråkiga finländare som inte får glömmas bort. Om vi vill veta varifrån vi kommit – och vart vi är på väg – har de här personerna fortfarande något viktigt att berätta för oss. De förmånliga böckerna är ypperliga julklappar!

Du beställer alla 24 SFV-biografier på boklund.fi (skriv SFV i sökfältet)

Du kan bekanta dig med böckerna på sfv.fi/bok, där du även hittar intervjuer med författarna.

